

Henrik Ibsen

Lille Eyolf

PERSONERNE

ALFRED ALLMERS, ejendomsbesidder, literat, forhen timelærer.

FRU RITA ALLMERS, hans hustru.

EYOLF, deres barn; ni år gammel.

FRØKEN ASTA ALLMERS, Alfreds yngre halvsøster.

INGENIØR BORGHEJM.

ROTTEJOMFRUEN.

(Handlingen foregår på Allmers's ejendom ude ved fjorden, et par mile fra byen.)

FØRSTE AKT

(En smukt og rigt udstyret havestue. Mange møbler, blomster og planter. I baggrunden åbne glasdøre ud til en veranda. Vid udsigt over fjorden. Skogklædte åser i det fjerne. På hver af sidevæggene en dør, den til højre er en dobbeltdør og længst tilbage. Foran til højre en sofa med løse puder og tæpper. Stole og et lidet bord ved sofahjørnet. Foran til venstre et større bord med lænestole omkring. På bordet står en åben håndkuffert. Det er tidlig sommermorgen i varmt solskinsvejr.)

(Fru Rita Allmers står ved bordet, med ryggen mod højre, og pakker ud af kufferten. Hun er en smuk, temmelig stor, yppig, blond dame på omkring 30 år. Klædt i lys morgenkjole.)

(Lidt efter kommer frøken Asta Allmers ind gennem døren til højre, klædt i lysbrun sommerdragt med hat, jakke og parasol. Under armen har hun en temmelig stor låset mappe. Hun er smækker, middelhøj, med mørkt hår og dybe, alvorlige øjne. 25 år gammel.)

ASTA (indenfor døren). God morgen, kære Rita.

RITA (vender hodet og nikker til hende). Nej se, – er det dig, Asta! Kommer du alt så tidligt fra byen? Helt her ud til os?

ASTA (lægger tøjet fra sig på en stol ved døren). Ja, jeg havde ikke rist eller ro på mig. Jeg syntes, jeg måtte herud og se til lille Eyolf idag. Og til dig også. (lægger mappen på bordet ved sofaen.) Og så gik jeg udover med dampskibet.

RITA (smiler til hende). Og ombord traf du måske en eller anden god ven? Sådan rent tilfældigt, mener jeg.

ASTA (rolig). Nej, jeg traf sletikke nogen, som jeg kendte. (ser kufferten.) Men, Rita, – hvad er det der for noget?

RITA (pakker fremdeles ud). Alfreds rejsekuffert. Kender du ikke den?

ASTA (glad, går nærmere). Hvad! Er Alfred kommen hjem?

RITA. Ja, tænk dig til, – han kom så rent uventet med nattetoget.

ASTA. Å, så var det *det*, jeg følte! Det var *det*, som drog mig herud! – Og han havde ingenting skrevet i forvejen? Ikke engang et brevkort?

RITA. Ikke et eneste ord.

ASTA. Ikke telegraferet heller?

RITA. Jo, en times tid før han kom. Ganske kort og koldt. (ler.) Synes du ikke, det ligner ham, Asta?

ASTA. Jo da. Han går så stille med alting.

RITA. Men desto dejligere var det så, da jeg fik ham igen.

ASTA. Ja, det kan jeg nok tænke mig.

RITA. Hele fjorten dage før jeg ventede ham!

ASTA. Og det står godt til med ham? Ikke nedstemt?

RITA (klapper kufferten sammen og smiler til hende). Han så ud rent som om han var forklaret, da han kom ind ad døren.

ASTA. Og var ikke en smule træt heller?

RITA. Jo, træt tror jeg rigtignok han var. Dygtig træt også. Men, stakker, han havde jo gåt til fods det meste af vejen.

ASTA. Og så har måske højfjeldsluften været vel skarp for ham.

RITA. Nej, det kan jeg aldrig tro. Jeg har ikke hørt han har hostet en eneste gang.

ASTA. Nå, der kan du bare se! Så var det jo godt alligevel da, at lægen fik ham overtalt til at gøre den turen.

RITA. Ja, nu, da det endelig er overstået, så –. Men du kan tro, det har været en forfærdelig tid for mig, Asta. Jeg har aldrig villet snakke om det. Og du kom jo så sjelden ud til mig også –

ASTA. Ja, det var visst ikke rigtig gjort af mig. Men –

RITA. Nå, nå, nå, – du havde jo skolen derinde i byen. (smiler.) Og vor vejbygger – han var jo bortrejst også.

ASTA. Å, la' være med det, Rita!

RITA. Ja, ja da. La' vejbyggeren fare. – Men sligt savn, som jeg har følt efter Alfred, du! Slig en tomhed! Sligt øde! Uh, det var som om nogen var ble't begravet her i huset –!

ASTA. Nå, Herregud, – bare en sex – syv uger da –

RITA. Ja, men du må huske på, at Alfred har aldrig før været borte fra mig. Aldrig så længe som et døgn engang. Aldrig i alle de ti år –

ASTA. Nej, men derfor så synes jeg sandelig det var på tiden, at han fik komme lidt ud i år. Han skulde ha' gåt på fjeldtur hver eneste sommer. Det skulde han ha' gjort.

RITA (halvt smilende). Ak ja, du har godt for at snakke, du. Hvis jeg var så – så fornuftig som du, så havde jeg vel sluppet ham løs før – måske. Men jeg syntes ikke, jeg kunde det, Asta! Det stod for mig, som om jeg aldrig vilde få ham igen mere. Kan du da ikke så godt forstå *det*?

ASTA. Nej. Men det er vel sagtens, fordi jeg ikke har nogen at miste.

RITA (med et drillende smil). Har du virkelig sletikke nogen –?

ASTA. Ikke det jeg véd om. (afbrydende.) Men sig mig, Rita, – hvor er Alfred henne? Sover han kanske?

RITA. Å, langt fra. Han stod op lige så tidlig idag, som han plejer.

ASTA. Nå, så har han vel ikke været så svært træt heller.

RITA. Jo, inat. Da han kom. Men nu har han havt Eyolf inde hos sig over en hel time.

ASTA. Den stakkers lille, blege gutten! Skal han nu til at lære og lære igen?

RITA (med et skuldertræk). Alfred vil jo så ha' det, véd du.

ASTA. Ja, men jeg synes, du skulde sætte dig imod det, Rita.

RITA (noget utålmodig). Nej, – véd du hvad, – det kan jeg virkelig ikke blande mig op i. Alfred må jo forstå de ting meget bedre end jeg. – Og hvad vil du da Eyolf skal ta' sig til? Han kan jo ikke løbe omkring og lege, han, – ligesom andre børn.

ASTA (bestemt). Jeg vil snakke med Alfred om dette her.

RITA. Ja, kære, gør du bare det. – Nå, se der – (Alfred Allmers, i sommerdragt, ledende Eyolf ved hånden, kommer ind gennem døren til venstre. Han er en slank,

- finbygget mand på 36-37 år, med milde øjne, tyndt brunt hår og skæg. Over hans ansigt hviler et alvorligt, takkefuldt drag. – Eyolf bærer en dragt af snit som et slags uniform med guldsnøre og loveknapper. Han er halt og går med krykke under den venstre arm. Benet er lammet. Han er liden af vækst, ser sygelig ud, men har smukke, kloge øjne.)*
- ALLMERS (*slipper Eyolf, går glad hen og rækker Asta begge hænder*). Asta! Kæreste Asta! At du er her ude! At jeg straks skulde få se dig!
- ASTA. Jeg synes jeg måtte –. Velkommen hjem igen!
- ALLMERS (*ryster hendes hænder*). Tak skal du ha' for det.
- RITA. Ser han ikke prægtig ud?
- ASTA (*stirrer ufravendt på ham*). Dejlig! Rent dejlig! Så oplivet i øjnene! Ja, da har du vel skrevet svært meget undervejs. (*glad udbrydende*.) Kanske gerne hele bogen er færdig, Alfred?
- ALLMERS (*trækker på skuldren*). Bogen –? Å, den –
- ASTA. Ja, jeg tænkte mig, at det vilde gå så let for dig, når du bare fik komme ud.
- ALLMERS. Det tænkte jeg også. Men se, – det gik ganske anderledes, du. Jeg har såmæn ikke skrevet en linje på bogen.
- ASTA. Har du ikke skrevet –!
- RITA. Å så! Jeg kunde ikke skønne, at alt papiret lå urørt i kufferten.
- ASTA. Men, kære Alfred, hvad har du da bestilt i al den tid?
- ALLMERS (*smiler*). Bare gåt og tænkt og tænkt og tænkt.
- RITA (*lægger armen om hans skulder*). Tænkt lidt på dem også, som hjemme sad?
- ALLMERS. Ja, det kan du vel vide. Meget også. Hver eneste dag.
- RITA (*slipper ham*). Nå, så er det jo godt og vel altsammen da.
- ASTA. Men sletikke skrevet noget på bogen? Og så kan du endda se så glad og tilfreds ud? Det plejer du da ikke ellers. Ikke når arbejdet går tungt for dig, mener jeg.
- ALLMERS. Det har du ret i. For jeg har været så dum før, ser du. Det, at tænke, *det* rummer det bedste i en. Hvad som kommer på papiret duer ikke stort.
- ASTA (*med et udråb*). Duer det ikke!
- RITA (*ler*). Men er du ble't gal, Alfred!
- EYOLF (*ser troværdig op på ham*). Jo da, pappa, – det, som *du* skriver, det duer.
- ALLMERS (*smiler og stryger hans hår*). Ja ja, når *du* siger det, så –. Men tro du mig, – der kommer en bagefter, som vil gøre det bedre.
- EYOLF. Hvad skulde det være for en? Å, sig det!
- ALLMERS. Giv tid. Han vil nok komme og melde sig.
- EYOLF. Og hvad vil du så gøre?
- ALLMERS (*alvorlig*). Så vil jeg gå til fjelds igen –
- RITA. Fy, skam dig, Alfred!
- ALLMERS. – op på højderne og på de store vidder.
- EYOLF. Pappa, tror du ikke jeg snart blir så bra', at jeg kan få være med dig?
- ALLMERS (*smærtelig berørt*). Å jo, kanske det, lille gutten min.
- EYOLF. For jeg synes, det vilde være så kækt, det, om jeg også kunde klyve i fjeldene.
- ASTA (*afledende*). Nej, hvor pæn og pyntet du er idag, Eyolf!
- EYOLF. Ja, synes du ikke det, tante?
- ASTA. Jo da. Er det for pappas skyld, at du har fåt de nye klæderne på?
- EYOLF. Ja, jeg bad mamma om det. For jeg vilde, pappa skulde se mig med dem.
- ALLMERS (*sagte til Rita*). Du skulde ikke ha' gi't ham den slags dragt.
- RITA (*dæmpet*). Å, men han plaged mig så længe. Bad så indstændig. Jeg fik ikke fred for ham.
- EYOLF. Og, det er sandt, pappa, – Borghejm har købt en bue til mig. Og lært mig at skyde med den også.
- ALLMERS. Ja, se det, det er rigtig noget for dig, det, Eyolf.
- EYOLF. Og når han kommer igen næste gang, så vil jeg be' ham lære mig at svømme også.
- ALLMERS. Svømme! Å, men hvorfor vil du nu det da!
- EYOLF. Jo, for alle gutterne nede ved stranden, de kan svømme. Det er bare mig, som ikke kan.
- ALLMERS (*bevæget, lægger armene om ham*). Du skal få lov til at lære alt, hvad du bare vil! Alt, hvad du selv har lyst til.
- EYOLF. Ja, véd du, hvad jeg har allermost lyst til, pappa?
- ALLMERS. Nå? Sig mig det.
- EYOLF. Allerhelst vil jeg lære at bli' soldat.
- ALLMERS. Å, lille Eyolf, der er så mange andre ting, som er bedre end det.
- EYOLF. Ja, men når jeg blir stor, så *må* jeg jo bli' soldat. Det véd du da vel.
- ALLMERS (*knuger hænderne*). Ja, ja, ja; vi får se –
- ASTA (*sætter sig ved bordet til venstre*). Eyolf! Kom her bort til mig, så skal jeg fortælle dig noget.
- EYOLF (*går derhen*). Hvad er det for noget, tante?
- ASTA. Tænk dig, du, Eyolf, – jeg har set Rottejomfruen.
- EYOLF.
Hvad! Har du set Rottejomfruen! Å, du bare narrer mig!
- ASTA. Nej, det er sandt. Jeg så hende igår.
- EYOLF. Hvor så du hende da?
- ASTA. Jeg så hende på vejen, udenfor byen.
- ALLMERS. Jeg så hende også et steds oppe i landet.
- RITA (*som sidder i sofaen*). Kanske vi også får se hende da, Eyolf.
- EYOLF. Tante, er ikke det underligt, du, at hun heder Rottejomfruen?
- ASTA. Folk kalder hende bare så, fordi hun rejser rundt land og strand og fordriver alle rotterne.
- ALLMERS. Egentlig skal hun nok hede frøken Varg, tror jeg.
- EYOLF. Varg? Det betyder jo en ulv, det.
- ALLMERS (*klapper ham på hodet*). Véd du *det* også, du, Eyolf?
- EYOLF (*betænksomt*). Så kanske det kan være sandt alligevel, at hun er varulv om. natten. Tror du det, pappa?
- ALLMERS. Å nej, det tror jeg ikke. – Men nu skulde du gå ned og lege lidt i haven.
- EYOLF. Synes du ikke det var bedre jeg tog nogen bøger med mig?
- ALLMERS. Nej, ingen bøger herefter. Gå så heller ned på stranden til de andre gutterne.
- EYOLF (*forlegen*). Nej, pappa, jeg vil ikke gå ned til gutterne idag.
- ALLMERS. Hvorfor ikke det da?
- EYOLF. Nej, fordi jeg har disse her klæderne på.
- ALLMERS (*rynker panden*). Gør de kanske nar af – af dine pæne klæder!

EYOLF (*undvigende*). Nej, det tør de ikke. For så vilde jeg slå dem.

ALLMERS. Nå ja, – hvad så –?

EYOLF. Men de er så uskikkelige, de gutterne. Og så siger de, at jeg aldrig kan bli' soldat.

ALLMERS (*med undertrykt harme*). Hvorfor siger de det, tror du?

EYOLF. De er vel misundelige på mig. For, pappa, de er jo så fattige, de, at de må gå barbént.

ALLMERS (*sagte, med kvalt stemme*). Å, Rita, – hvor det nager mig i hjertet, dette her!

RITA (*beroligende, rejser sig*). Så-så-så!

ALLMERS (*truende*). Men de gutterne, de skal engang få føle, hvem der er herrer dernede på stranden!

ASTA (*lyttende*). Der er nogen, som banker.

EYOLF. Det er visst Borghejm!

RITA. Kom ind!

(*Rottejomfruen kommer sagte og stilfærdigt ind gennem døren til højre. Hun er en liden, tynd, sammenskrummet skikkelse, gammel og gråhåret, med hvasse, stikkende øjne. Klædt i en gammeldags, blomstret kjole med sort kyschat og saloppe. I hånden har hun en stor rød paraply og på armen, i en snor, en sort pose.*)

EYOLF (*sagte, griber Asta i kjolen*). Tante! Det må visst være hende!

ROTTEJOMFRUEN (*nejser ved døren*). Med allerydmygst forlov, – har herskabet noget, som gnaver her i huset?

ALLMERS. Vi? Nej, jeg tror ikke det.

ROTTEJOMFRUEN. Ja, for ellers så skulde jeg så inderlig gerne hjælpe herskabet af med det.

RITA. Ja, ja, vi forstår. Men vi har ikke noget af den slags.

ROTTEJOMFRUEN. Det var højest uheldigt, det. For nu er jeg just ude på rundrejse. Og ingen véd, når jeg kommer på disse kanter igen. – Å, så træt jeg er!

ALLMERS (*peger mod en stol*). Ja, De ser ud til det.

ROTTEJOMFRUEN. En skulde jo aldrig bli' træt af at gøre vel imod de stakkers små, som hades og forfølges så hårdeligen. Men det ta'r så svært på kræfterne.

RITA. Kanske De vil ta' plads og hvile Dem lidt?

ROTTEJOMFRUEN. Takker mangfoldige gange. (*sætter sig på en stol mellem døren og sofaen.*) For hele natten har jeg været ude i forretninger.

ALLMERS. Så De har det?

ROTTEJOMFRUEN. Ja, over på øerne. (*ler klukkende.*) Folkene havde så sandelig bud efter mig. De kvied sig nok svært ved det. Men der var ikke anden råd. De måtte såmæn pænt bide i det sure æble. (*ser på Eyolf og nikker.*) Sure æble, lille herre. Sure æble.

EYOLF (*uwilkaarligt, lidt forknyt*). Hvorfor måtte de –?

ROTTEJOMFRUEN. Hvad?

EYOLF. Bide i det?

ROTTEJOMFRUEN. Jo, for de kunde ikke nære sig længer. For rotterne og for alle de små rottebørnene, skønner vel unge herren.

RITA. Uh! De stakkers folk, – har de så mange af dem?

ROTTEJOMFRUEN. Ja, så det vrimled og kryde. (*ler stille fornøjet.*) Oppe i sengene kribled og krabled de hele natten lang. Mælkefadene plumped de ned i. Og over gulvene hvisled og risled de både på kryds og på tvers.

EYOLF (*sagte til Asta*). Jeg vil aldrig rejse der ud, tante.

ROTTEJOMFRUEN. Men så kom jeg – og én til. Og vi tog dem med os allesammen. De søde, små gestalterne! Allesammen fik vi to has på.

EYOLF (*med et skrig*). Pappa, – se, se!

RITA. Men Gud, Eyolf da!

ALLMERS. Hvad er der på færde?

EYOLF (*peger*). Der er noget, som spræller i posen!

RITA (*over til venstre, skriger*). Uh da! Få hende ud, Alfred!

ROTTEJOMFRUEN (*ler*). Å, allersødeste frue, vær da aldrig ræd for så'nt et lidet skabilken.

ALLMERS. Men hvad er det da for noget?

ROTTEJOMFRUEN. Det er bare Mopsemand. (*snører posen op.*) Kom så op fra mørket, du allerkæreste vennen min. (*En liden hund med bred, sort snude stikker hodet op af posen.*)

ROTTEJOMFRUEN (*nikker og vinker til Eyolf*). Kom trostigt nærmere, lille blesserte krigsmand! Han bider ikke. Kom hid! Kom hid!

EYOLF (*holder sig til Asta*). Nej, jeg tør ikke.

ROTTEJOMFRUEN. Synes ikke den unge herre, at han har et mildt og elskeligt åsyn?

EYOLF (*forbauset, peger*). Den der?

ROTTEJOMFRUEN. Ja, just han.

EYOLF (*halv sagte, stirrer ufravendt på hunden*). Jeg synes, han har det forfærdeligste – åsyn, jeg har set.

ROTTEJOMFRUEN (*lukker posen*). Å, det kommer. Det kommer nok.

EYOLF (*går uwilkaarlig nærmere, helt hen, og stryger let over posen*). Dejlig, – dejlig er han alligevel.

ROTTEJOMFRUEN (*med varsom stemme*). Men nu er han så træt og mødig, stakker. Så inderlig træt er han. (*ser på Allmers.*) For den ta'r på kræfterne, – den slags leg, kan herren tro.

ALLMERS. Hvad slags leg, mener De?

ROTTEJOMFRUEN. Lokkelegen.

ALLMERS. Aha, det er måske hunden, som lokker rotterne.

ROTTEJOMFRUEN (*nikker*). Mopsemand og jeg. Vi to er sammen om det. Og det går så glat. At se til da. Han får bare en snor i halsbåndet. Så leder jeg ham tre gange rundt huset. Og spiller på mundharpe. Og når de *det* hører, så må de op af kælderne og ned fra lofterne og ud fra hullerne, – alle de velsignede små skabninger.

EYOLF. Bider han dem så ihjæl da?

ROTTEJOMFRUEN. Å, langt ifra! Nej, vi går ned til båden, han og jeg. Og så følger de efter os. Både de voksne og småpuslingerne deres.

EYOLF (*spændt*). Og hvad så –? Fortæl det!

ROTTEJOMFRUEN. Så lægger vi ud fra land. Og jeg vrikker med åren og spiller på mundharpe. Og Mopsemand, han svømmer bagefter. (*med gnistrende øjne.*) Og alle de, som kribled og krabled, de følger og følger os ud på dybets vande. Ja, for det må de!

EYOLF. Hvorfor må de?

ROTTEJOMFRUEN. Just fordi de ikke vil. Fordi de er så græssende rædde for vandet, – derfor må de ud i det.

EYOLF. Drukner de så?

ROTTEJOMFRUEN. Hver evige en. (*sagtere.*) Og så har de det så stille og så godt og mørkt, som de bare kan ønske sig det, – de yndige små. Sover dernede så sød og så lang en søvn. Alle de, som menneskene hader og forfølger.

(*rejser sig.*) Ja, før i tiden havde jeg ingen Mopsemand behov. Da lokked jeg selv da. Jeg alene.

EYOLF. Hvad lokked De for noget?

ROTTEJOMFRUEN. Mennesker. En mest.

EYOLF (*i spænding*). Å, sig mig, hvad det var for en!

ROTTEJOMFRUEN (*ler*). Det var allerkæresten min, det, lille hjerteknuser!

EYOLF. Hvor er så han henne nu?

ROTTEJOMFRUEN (*hårdt*). Nede hos alle rotterne. (*atter mildt.*) Men nu må jeg ud i forretninger igen. Altid på farten. (*til Rita.*) Har herskabet slet ingen brug for mig idag? For så kunde jeg gøre det af med det samme.

RITA. Nej tak; jeg tror ikke det trænges.

ROTTEJOMFRUEN. Ja-ja, sødeste frue, – en kan aldrig vide –. Skulde herskabet mærke, at her er noget, som nager og gnaver, – og kribler og krabler, – så se bare til at få fat på mig og Mopsemand. – Farvel, farvel så mange tusend gange.
(*hun går ud gennem døren til højre.*)

EYOLF (*sagte, triumferende til Asta*). Tante, tænk, at jeg også har set Rottejomfruen!
(*Rita går ud på verandaen og vifter sig med lommestørklædet. Lidt efter går Eyolf varsomt og ubemærket ud til højre.*)

ALLMERS (*tager mappen på bordet ved sofaen*). Er det *din* mappe, denne her, Asta?

ASTA. Ja. Jeg har nogen af de gamle brevene i den.

ALLMERS. Å, familjebrevene –

ASTA. For du bad mig jo ordne dem for dig, mens du var borte.

ALLMERS (*klapper hende på hovedet*). Og *det* har du også fundet tid til, du!

ASTA. Å ja. Jeg har gjort det dels herude og dels inde i byen hos mig selv.

ALLMERS. Tak, kære –. Fandt du så noget særligt dem?

ASTA (*henkastende*). Å, – så et og andet finder en jo altid i slige gamle papirer, véd du vel. (*sagtere, alvorligt.*) Det *der* i mappen, det er brevene til mor.

ALLMERS. Ja, dem skal du naturligvis selv beholde.

ASTA (*med overvindelse*). Nej. Jeg vil, at du skal se dem igennem, du også, Alfred. Engang, – senere hen i livet. – Men idag har jeg ikke nøglen til mappen med mig.

ALLMERS. Behøves ikke, kære Asta. For jeg læser så aldrig din mors breve alligevel.

ASTA (*fæster øjnene på ham*). Så vil jeg engang, – sådan en lun aftenstund, fortælle dig noget af det, som står i dem.

ALLMERS. Ja, det kan du heller gøre. Men behold du bare din mors breve. Du har ikke så mange erindringer efter hende.
(*han rækker Asta mappen. Hun tager den og lægger den hen på stolen under overtøjet.*)
(*Rita kommer ind i stuen igen.*)

RITA. Uh, jeg synes det gamle uhyggelige fruentimmer bragte ligesom en ligstank med sig.

ALLMERS. Ja, lidt uhyggelig var hun jo.

RITA. Jeg følte mig næsten syg, mens hun var i stuen.

ALLMERS. For resten kan jeg nok forstå den tvingende og dragende magt, som hun snakked om. Ensomheden oppe mellem tinderne og på de store vidder har noget af det samme.

ASTA (*ser opmærksomt på ham*). Hvad er det for noget, som er foregået med dig, Alfred?

ALLMERS (*smiler*). Med mig?

ASTA. Ja, noget *er* det. Næsten som en forvandling, Rita har også lagt mærke til det.

RITA. Ja, jeg så det, straks du kom. Men det er da vel bare godt, det, Alfred?

ALLMERS. Det *bør* være godt. Og det må og det skal bli' til det gode.

RITA (*udbrydende*). Du har oplevet noget på rejsen! Nægt det ikke! For jeg ser det på dig!

ALLMERS (*ryster på hovedet*). Ingen verdens ting – i det ydre. Men –

RITA (*spændt*). Men –?

ALLMERS. Indvendig i mig er der rigtignok sket en liden omvæltning.

RITA. Å Gud –!

ALLMERS (*beroligende, klapper hendes hånd*). Bare til det gode, kære Rita. Det kan du så trygt lide på.

RITA (*sætter sig i sofaen*). Dette her må du endelig straks fortælle os. Altsammen!

ALLMERS (*vender sig mod Asta*). Ja, lad os sætte os, vi også. Så skal jeg prøve på at fortælle. Så godt jeg kan.
(*han sætter sig i sofaen ved siden af Rita. Asta rykker en stol frem og sætter sig nær ved ham. Kort ophold.*)

RITA (*ser på ham i forventning*). Nå da –?

ALLMERS (*ser frem for sig*). Når jeg tænker tilbage på mit liv – og min skæbne – i de sidste ti-elleve år, så står det næsten for mig som et eventyr eller som en drøm. Synes ikke du også det, Asta?

ASTA. Jo, i mange måder synes jeg det.

ALLMERS (*vedblivende*). Når jeg tænker på, hvad vi to var for, Asta. Vi to stakkers fattige forældreløse –

RITA (*utålmodig*). Å ja, det er jo så længe siden.

ALLMERS (*uden at høre på hende*). Og nu sidder jeg her i velstand og herlighed. Har kunnet følge mit kald. Har kunnet arbejde og studere, – alt efter egen lyst. (*rækker hånden ud.*) Og hele denne store, ubegribelige lykke – den skylder vi dig, du kæreste Rita.

RITA (*halvt spøgende, halvt uvillig, smækker ham over hånden*). Vil du nu bare se at holde op med den snak.

ALLMERS. Jeg nævner det jo også blot som en slags indledning –

RITA. Å, spring så den indledning over!

ALLMERS. Rita, – du må ikke tro, det var lægens råd, som drev mig op i fjeldene.

ASTA. Ikke det, Alfred?

RITA. Hvad var det da, som drev dig?

ALLMERS. Det var *det*, at jeg fandt ikke ro ved mit arbejdsbord længer.

RITA. Ikke ro! Kære, hvem forstyrred dig da!

ALLMERS (*ryster på hovedet*). Ingen udenfra. Men jeg havde en følelse af, at jeg ligefrem misbrugte – eller – nej, forsømte mine bedste evner. At jeg sløsed tiden væk.

ASTA (*med store øjne*). Når du sad og skrev på bogen?

ALLMERS (*nikker*). For jeg har da vel ikke evner til bare *det* alene. Jeg måtte vel kunne udrette et eller andet ellers også.

RITA. Var det *det*, du sad og grubled over?

ALLMERS. Ja, det var det nærmest.

RITA. Og derfor blev du så utilfreds med dig selv i den sidste tid. Og med os andre også. Ja, for det var du, Alfred!

ALLMERS (*ser hen for sig*). Der sad jeg bøjet over bordet og skrev dag efter dag. Mangen gang halve natten også. Skrev og skrev på den store, tykke bogen om «*Det menneskelige ansvar*». Hm!

ASTA (*lægger hånden på hans arm*). Men, kære, – den bogen skal jo bli' dit livsværk.

RITA. Ja, det har du da tidt nok sagt.

ALLMERS. Jeg tænkte så. Lige siden jeg begyndte at bli' voksen. (*med et varmt udtryk i øjnene.*) Så satte du mig i stand til at gå i vej med det, du kære Rita –

RITA. Å snak!

ALLMERS (*smiler til hende*). – du med dit guld og med dine grønne skoge –

RITA (*halvt leende, halvt fortrydelig*). Kommer du med det tøjeri igen, så banker jeg dig.

ASTA (*ser bekymret på ham*). Men bogen, Alfred?

ALLMERS. Den begyndte ligesom at fjerne sig. Men mere og mere steg tanken om de højere pligter, som stilled sit krav til mig.

RITA (*strålende, griber hans hånd*). Alfred!

ALLMERS. Tanken om Eyolf, kære Rita.

RITA (*skuffet, slipper hånden*). Ah, – om Eyolf!

ALLMERS. Dybere og dybere har stakkers lille Eyolf taget plads i mig. Efter det ulykkelige fald fra bordet –. Og mest efter at vi har visshed for, at det er uopretteligt –

RITA (*indstændigt*). Men du ta'r dig jo af ham, alt hvad du kan, Alfred!

ALLMERS. Som en skolemester, ja. Men ikke som en far. Og en far er det jeg vil være for Eyolf herefter.

RITA (*ser på ham og ryster på hodet*). Jeg forstår dig visst ikke rigtig.

ALLMERS. Jeg mener, at jeg af al min magt vil prøve på at gøre ham det uoprettelige så lindt og så let som tænkeligt er.

RITA. Å men, du, – Gud ske lov, jeg tror ikke, han føler det så dybt.

ASTA (*bevæget*). Jo, Rita, det gør han.

ALLMERS. Ja, vær viss på det, at han føler det dybt.

RITA (*utålmodig*). Men, kære, – hvad mere kan du da gøre for ham?

ALLMERS. Jeg vil prøve på at lyse op i alle de rige muligheder, som dæmrer i hans barnesjæl. Alt, hvad han rummer af ædle spirer vil jeg bringe til at skyde vækst, – sætte blomst og frugt. (*varmere og varmere, rejser sig.*) Og jeg vil mere end *det!* Jeg vil hjælpe ham til at bringe samklang mellem hans ønsker og det, som ligger opnåeligt foran ham. For sådan er han ikke *nu*. Al hans higen går imod det, som for hele livet vil bli' uopnåeligt for ham. Men jeg vil skabe lykkefølelse i hans sind. (*han går et par gange op og ned ad gulvet. Asta og Rita følger ham med øjnene.*)

RITA. Du skulde ta' disse ting med mere ro, Alfred!

ALLMERS (*standser ved bordet til venstre og ser på dem*). Eyolf skal ta' mit livsværk op. Ifald han så vil. Eller han kan få vælge noget, som er fuldt ud hans eget. Kanske helst *det*. – Nå, for alle tilfældes skyld så la'r jeg mit ligge.

RITA (*rejser sig*). Men, kæreste Alfred, – kan du da ikke arbejde både for dig selv og for Eyolf?

ALLMERS. Nej, det kan jeg ikke. Umuligt! Jeg kan ikke dele mig selv her. Og derfor så viger jeg. Eyolf skal være den fuldfærdige i vor slægt. Og jeg vil sætte mit nye livsværk i *det* at gøre ham til den fuldfærdige.

ASTA (*har rejst sig og går hen til ham*). Dette her har kostet dig en forfærdelig hård kamp, Alfred.

ALLMERS. Ja, det har det. Her hjemme havde jeg aldrig vundet bugt med mig selv. Aldrig tvunget mig selv ind under forsagelsen. Aldrig her hjemme.

RITA. Var det altså derfor du rejste ud i sommer?

ALLMERS (*med lysende øjne*). Ja! Og så kom jeg op i den uendelige ensomhed. Fik se solopgangen lyse over tinderne. Føle mig nærmere stjernerne. Næsten som i forståelse og i samfund med dem. Og så kunde jeg det.

ASTA (*ser tungt på ham*). Men aldrig vil du skrive mere på bogen om «*Det menneskelige ansvar*»?

ALLMERS. Nej, aldrig, Asta. Jeg kan ikke splitte mig selv mellem to opgaver, siger jeg jo. – Men jeg vil føre det menneskelige ansvar igennem – i mit liv.

RITA (*med et smil*). Tror du virkelig, at du kan holde fast ved slige høje forsætter her hjemme?

ALLMERS (*tager hendes hånd*). I forbund med *dig* kan jeg det. (*rækker den anden hånd frem.*) Og i forbund med dig også, Asta.

RITA (*trækker sin hånd til sig*). Med to altså. Da kan altså *dø* dele dig.

ALLMERS. Men kæreste Rita –!

(*Rita går fra ham og stiller sig i havedøren.*)

(*Det banker let og hurtigt på døren til højre. Ingeniør Borghejm træder rask ind. Han er en ung mand på vel 30 år. Lyst og frejdigt udtryk. Rank holdning.*)

BORGHEJM. Godmorgen, godmorgen, frue! (*standser glad ved synet af Allmers.*) Nej, hvad ser jeg! Allerede hjemme igen, herr Allmers?

ALLMERS (*ryster hans hånd*). Ja, jeg kom i nat.

RITA (*munter*). Han havde ikke lov længer, herr Borghejm.

ALLMERS. Nej men det er jo ikke sandt, Rita –

RITA (*kommer nærmere*). Jo visst er det sandt, jo. Hans permission var udløben.

BORGHEJM. Så De holder Deres mand så stramt i tøjlerne, frue?

RITA. Jeg holder på mine rettigheder. Og alting må da ha' en ende også.

BORGHEJM. Å, ikke alting, – håber jeg. – Godmorgen, frøken Allmers!

ASTA (*undvigende*). Godmorgen.

RITA (*ser på Borghejm*). Ikke alting, siger De?

BORGHEJM. Ja, jeg tror så fuldt og fast på, at der da ialfald er *noget* her i verden, som ingen ende ta'r.

RITA. Nu tænker De visst på kærlighed – og sligt noget.

BORGHEJM (*varmt*). Jeg tænker på alt det, som dejligt er!

RITA. Og som aldrig får ende. Ja, lad os tænke på det. Håbe på det, allesammen.

ALLMERS (*træder hen til dem*). Nu bli'r De vel snart færdig med vejarbejdet herude?

BORGHEJM. Jeg er alt færdig. Blev færdig igår. Det har varet længe nok. Men, Gudske lov, *det* fik da en ende.

RITA. Og det er De så kisteglad over?

BORGHEJM. Ja, det er jeg rigtigt nok!

RITA. Nå, det må jeg sige –

BORGHEJM. Hvad, frue?

RITA. Det er just ikke videre pænt af Dem, herr Borghejm.

BORGHEJM. Så? Hvorfor ikke det?

RITA. Nej, for da kommer De vel ikke ret ofte ud på disse kanter herefter.

BORGHEJM. Nej, det er sandt. Det tænkte jeg ikke på.

RITA. Nå, en gang imellem kan De vel sagtens komme ud til os alligevel.

BORGHEJM. Nej, det bli'r nok desværre umuligt for mig på lange tider nu.

ALLMERS. Så? Hvorfor det da?

BORGHEJM. Jo, for nu har jeg fåt et stort, nyt arbejde, som jeg må ta' fat på straks.

ALLMERS. Nej, har De det? (*trykker hans hånd.*) Det glæder mig hjertelig.

RITA. Gratulerer, gratulerer, herr Borghejm!

BORGHEJM. Hys, hys, – jeg har egentlig ikke lov til at snakke højt om det endnu! Men jeg kan ikke dy mig! – Det er et svært vejarbejde – oppe i det nordlige. Med fjeldovergange – og med de utrdligste vanskeligheder at overvinde! (*udbrydende.*) Å, du store, vakkre verden, – hvad det er for en lykke, det, at være vejbygger!

RITA (*smiler og ser drillende på ham*). Er det bare for det vejarbejdets skyld, at De kommer herud så rent elleveild idag?

BORGHEJM. Nej, ikke for det alene. Men for alle de lyse og lovende udsigter, som åbner sig for mig.

RITA (*som før*). Aha, der er måske noget endnu dejligere bagved!

BORGHEJM (*skotter mod Asta*). Hvem véd! Når lykken først kommer, så plejer den jo komme som en vårflom. (*vender sig til Asta.*) Frøken Allmers, skulde ikke vi to spadserere en liden tur sammen? Sådan som vi plejer?

ASTA (*hurtig*). Nej, nej tak. Ikke nu. Ikke idag.

BORGHEJM. Å, kom så! Bare en bitte liden tur! Jeg synes, jeg har så meget at snakke med Dem om, før jeg rejser.

RITA. Det er måske noget, som De ikke må snakke højt om endnu?

BORGHEJM. Hm, det kommer nu an på –

RITA. Ja, for De kan jo også godt hviske. (*halv sagte.*) Asta, du må endelig gå med ham.

ASTA. Men, kære Rita –

BORGHEJM (*bedende*). Frøken Asta, – husk på, at dette skulde være en afskedstur – for lange, lange tider.

ASTA (*tager sin hat og parasol*). Ja-ja, lad os gå lidt omkring nede i haven da.

BORGHEJM. Å tak, tak for det!

ALLMERS. Og se så lidt efter Eyolf med det samme.

BORGHEJM. Ja, Eyolf, det er sandt! Hvor er Eyolf henne idag? Jeg har noget med til ham.

ALLMERS. Han går og leger etsteds dernede.

BORGHEJM. Nej virkelig! Så han er begyndt at lege nu? Ellers plejer han bare sidde inde og læse.

ALLMERS. Det skal ha' en ende. En rigtig friluftsgut skal der bli' af ham.

BORGHEJM. Se, *det* er ret! Ud i det fri med *ham* også, stakker! Herregud, en kan da ikke gøre noget bedre end lege i denne velsignede verden. Jeg synes hele livet er

som en leg, jeg! – Kom så, frøken Asta!

(*Borghejm og Asta går ud på verandaen og ned gennem haven.*)

ALLMERS (*står og ser efter dem*). Du, Rita, – tror du, der er noget imellem de to?

RITA. Jeg véd ikke, hvad jeg skal sige. Før trode jeg det. Men Asta er ble't mig så uforklarlig, – så rent ubegribelig i den sidste tid.

ALLMERS. Så? Er hun det. Mens jeg var borte?

RITA. Ja, i de sidste par uger, synes jeg.

ALLMERS. Og du tror ikke, at hun nu længer bry'r sig sådan videre om ham?

RITA. Ikke alvorligt. Ikke helt og holdent. Hensynsløst. Det tror jeg ikke. (*ser forskende på ham.*) Vilde det være dig imod, ifald hun gjorde det?

ALLMERS. Ikke egentlig imod. Men det vilde jo unægtelig være en ængstende tanke –

RITA. Ængstende?

ALLMERS. Ja, for du må huske på, at jeg har ansvar for Asta. For hendes livs lykke.

RITA. Å hvad – ansvar! Asta er da vel voksen? Hun forstår da sagtens at vælge selv, skulde jeg tro.

ALLMERS. Ja, vi får jo håbe det, Rita.

RITA. Jeg for min part tror nu slet ikke noget ondt om Borghejm.

ALLMERS. Nej, kære, – det gør jo ikke jeg heller. Tvert imod. Men alligevel –

RITA (*vedblivende*). Og jeg skulde svært gerne se, at der blev et par af ham og Asta.

ALLMERS (*misfornøjet*). Ja, hvorfor egentlig det da?

RITA (*i voksende sindsbevægelse*). Jo, for så måtte hun rejse langt bort med ham? Og så kunde hun aldrig komme herud til os ligesom nu!

ALLMERS (*stirrer forbauset på hende*). Hvad! Kunde du ønske at bli' Asta kvit!

RITA. Ja, ja, Alfred!

ALLMERS. Men hvorfor i al verden –?

RITA (*slår armene lidenskabelig om hans hals*). Jo, for så havde jeg dig da endelig for mig selv alene! Skönt – ikke *da* heller! Ikke helt for mig!

(*brister i krampegråd.*) Å, Alfred, Alfred, – jeg *kan* ikke gi' slip på dig.

ALLMERS (*gør sig læmpeligt løs*). Men kæreste Rita, – så vær da fornuftig!

RITA. Nej, jeg bry'r mig ikke en smule om at være fornuftig! Jeg bry'r mig bare om dig! Om dig alene i hele verden! (*kaster sig atter om hans hals.*) Om dig, om dig, om dig!

ALLMERS. Slip, slip, – du kvæler mig –!

RITA (*slipper ham*). Gid jeg så sandt kunde! (*ser gnistrende på ham.*) Å, dersom du vidste, hvor jeg har hadet dig –!

ALLMERS. Hadet mig –!

RITA. Ja, – når du sad derinde hos dig selv. Og ruged over dit arbejde. Til langt – langt udover nætterne. (*klagende.*) Så langt, – så sent, Alfred. – Å, hvor jeg hadet dit arbejde!

ALLMERS. Men nu er det jo slut med det.

RITA (*ler skærende*). Jo visst! Nu er du jo optaget af det, som værre er.

ALLMERS (*oprørt*). Værre! Kalder du barnet det, som værre er?

RITA (*heftig*). Ja, jeg gør det. I forholdet mellem os to kalder jeg det så. For barnet, – barnet, det er jo ovenikøbet et levende menneske, det. (*i stigende udbrud*.) Men jeg tåler det ikke, Alfred! Jeg tåler det ikke, – det siger jeg dig!

ALLMERS (*ser fast på hende og siger dæmpet*). Jeg er mangan gang næsten ræd for dig, Rita.

RITA (*mørk*). Jeg bli'r tidt ræd for mig selv. Og just derfor så må du ikke vække det onde i mig.

ALLMERS. Ja, men i Guds navn, – gør jeg da det?

RITA. Ja, du gør, – når du slider det helligste istykker mellem os.

ALLMERS (*indtrængende*). Men tænk dig da om, Rita. Det er jo dit eget barn, – vort eneste barn, som her handles om.

RITA. Barnet er bare halvvejs mit eget. (*atter i udbrud*.) Men du skal være min alene! Helt min skal du være! Det har jeg ret til at kræve af dig!

ALLMERS (*trækker på skuldren*). Å, kære Rita, – det nytter jo ikke at kræve noget. Alt må gives frivilligt.

RITA (*ser spændt på ham*). Og det kan du måske ikke herefter?

ALLMERS. Nej, jeg kan ikke. Jeg må dele mig mellem Eyolf og dig.

RITA. Men hvis nu Eyolf aldrig var født? Hvad så?

ALLMERS (*undvigende*). Ja, det var en anden sag. Så havde jeg jo bare dig at holde af da.

RITA (*sagte, dirrende*). Så vilde jeg ønske, at jeg aldrig havde født ham.

ALLMERS (*farer op*). Rita! Du véd ikke, hvad du selv siger!

RITA (*ryster af sindsbevægelse*). Jeg fødte ham til verden under så usigelig pine. Men jeg bar det altsammen med jubel og fryd for din skyld.

ALLMERS (*varmt*). Å ja, ja, det véd jeg jo nok.

RITA (*bestemt*). Men dermed får det ha' slut. Jeg vil leve livet. Sammen med dig. Helt med dig. Jeg kan ikke gå her og bare være Eyolfs mor. Bare det. Ikke noget mere. Jeg vil ikke, siger jeg! Jeg kan ikke! Jeg vil være alt for dig! For dig, Alfred!

ALLMERS. Men det er du jo, Rita. Gennem vort barn –

RITA. Å, – vamble, lunkne talemåder –. Ikke et fnug andet. Nej, du, sligt er ikke noget for mig. Jeg var skikket til at bli' mor til barnet. Men ikke til at være mor for det. Du får ta' mig som jeg er, Alfred.

ALLMERS. Og du har dog holdt så hjertelig af Eyolf før.

RITA. Jeg syntes så synd i ham. Fordi du lod ham gå for lud og koldt vand. Bare lod ham læse og puge. Næsten ikke så ham engang.

ALLMERS (*nikker langsomt*). Nej; jeg var blind. Tiden var ikke kommen for mig –

RITA (*ser på ham*). Men nu er den altså kommen?

ALLMERS. Ja, nu endelig. Nu ser jeg, at det højeste, jeg har at gøre her i verden, det er at være en sand far for Eyolf.

RITA. Og for mig? Hvad vil du være for mig?

ALLMERS (*mildt*). Dig vil jeg bli' ved at holde af. I stille inderlighed.

(*han griber efter hendes hænder*.)

RITA (*undviger ham*). Jeg bry'r mig ikke om din stille inderlighed. Jeg vil ha' dig helt og holdent! Og alene! Slig, som jeg havde dig i de første, dejlige, svulmende

tider. (*heftigt og hårdt*.) Jeg lar mig aldrig i verden afspise med levninger og rester, Alfred!

ALLMERS (*sagtmodig*). Jeg synes, her måtte kunne være så rigeligt af lykke for os alle tre, Rita.

RITA (*hånligt*). Så er du nøjsom. (*sætter sig ved bordet til venstre*.) Hør nu her.

ALLMERS (*nærmer sig*). Nu? Hvad er det?

RITA (*ser op mod ham med en mat glands i øjet*). Da jeg fik dit telegram igår aftes –

ALLMERS. Ja? Hvad så?

RITA. – så klædte jeg mig i hvidt –

ALLMERS. Ja, jeg så, du var hvidklædt, da jeg kom.

RITA. Havde slået håret ud –

ALLMERS. Dit rige, duftende hår –

RITA. – så det flød ned over nakken og ryggen –

ALLMERS. Jeg så det. Jeg så det. Å, hvor du var dejlig, Rita!

RITA. Der var rosenrøde skærme over begge lamperne. Og vi var alene, vi to. De eneste vågne i hele huset. Og der var champagne på bordet.

ALLMERS. Den drak jeg ikke noget af.

RITA (*ser bittert på ham*). Nej, det er sandt. (*ler skarpt*.) «Du havde champagne, men rørte den ej», – som skrevet står.

(*hun rejser sig fra lænestolen og går ligesom træt hen og sætter sig halvt liggende på sofaen*.)

ALLMERS (*går henad gulvet og standser foran hende*). Jeg var så opfyldt af alvorsfulde tanker. Jeg havde foresat mig at tale med dig om vort fremtidsliv, Rita. Og først og fremst om Eyolf.

RITA (*smiler*). Det gjorde du jo også, kære –

ALLMERS. Nej, jeg kom ikke til. For du begyndte at klæde dig af.

RITA. Ja, og så snakked du om Eyolf imens. Husker du ikke det? Du spurgte, hvorledes det stod til med lille Eyolfs mave.

ALLMERS (*ser bebrejdende på hende*). Rita –!

RITA. Og så la' du dig i din seng. Og sov så inderlig godt.

ALLMERS (*ryster på hovedet*). Rita, – Rita!

RITA (*lægger sig helt ned og ser op til ham*). Du? Alfred?

ALLMERS. Ja?

RITA. «Du havde champagne, men rørte den ej».

ALLMERS (*næsten hårdt*). Nej. Jeg rørte den ikke.

(*han går fra hende og stiller sig i havedøren. Rita ligger en stund urørlig, med lukkede øjne*.)

RITA (*springer pludselig op*). Men én ting vil jeg sige dig, Alfred.

ALLMERS (*vender sig i døren*). Nå?

RITA. Du skulde ikke føle dig så tryg, du!

ALLMERS. Ikke tryg?

RITA. Nej, du skulde ikke være så ligeglad! Ikke så sikker på, at du har mig!

ALLMERS (*kommer nærmere*). Hvad mener du med det?

RITA (*med bævende læber*). Aldrig med en tanke har jeg været utro imod dig, Alfred! Aldrig et øjeblik.

ALLMERS. Nej, Rita, det véd jeg da. Jeg, som kender dig så godt.

RITA (*med gnistrende øjne*). Men forsmår du mig –!

ALLMERS. Forsmår –! Jeg skønner ikke, hvor du vil hen!

RITA. Å, du kender ikke alt det, som kunde komme op i mig, hvis –

ALLMERS. Hvis —?

RITA. Hvis jeg nogensinde skulde mærke, at du ikke længer brød dig om mig. Ikke længer holdt af mig således som for.

ALLMERS. Men, du min kæreste Rita, — den menneskelige forvandling gennem årene, — den må da engang foregå i vort samliv også. Ligesom hos alle andre.

RITA. Aldrig hos mig! Og jeg vil ikke vide af nogen forvandling hos dig heller. Jeg vilde ikke kunne bære det, Alfred. Jeg vil få beholde dig for mig selv alene.

ALLMERS (*ser bekymret på hende*). Du har et forfærdelig skinsygt sind —

RITA. Jeg kan ikke gøre mig anderledes end jeg er. (*truende.*) Stykker du dig ud imellem mig og nogen anden —

ALLMERS. Hvad så —?

RITA. Så hævner jeg mig på dig, Alfred!

ALLMERS. Hvad skulde du kunne hævne dig med?

RITA. Det véd jeg ikke. — Å jo, jeg véd det nok!

ALLMERS. Nå?

RITA. Jeg går hen og kaster mig hort —

ALLMERS. Kaster du dig bort, siger du!

RITA. Ja, jeg gør så. Jeg kaster mig lige i armene på — på den første den bedste!

ALLMERS (*ser varmt på hende og ryster på hodet*). Det gør du aldrig, — du min ærlige, stolte, trofaste Rita.

RITA (*lægger armene om hans hals*). Å, du véd ikke, hvad jeg kunde bli' til, hvis du, — hvis du ikke vilde vide af mig mere.

ALLMERS. Ikke vide af dig, Rita? Tænk, at du kan sige sådant noget!

RITA (*halvt i latter, slipper ham*). Jeg kunde jo lægge mine garn ud efter ham, — denne vejbyggeren, som går her.

ALLMERS (*lettet*). Ah, Gudskelov, — du spaser altså.

RITA. Aldeles ikke. Hvorfor ikke lige så godt ham, som enhver anden?

ALLMERS. Nej, for han er visst allerede så temmelig bunden.

RITA. Desto bedre! For så tog jeg ham jo fra en anden. Det er jo akkurat det samme, som Eyolf har gjort imod mig.

ALLMERS. Siger du, at vor lille Eyolf har gjort det?

RITA (*med udstrakt pegefingert*). Se der! Se der! Straks du bare nævner Eyolfs navn, så blir du blød og dirrer i stemmen! (*truende, knytter hænderne.*) Å, jeg kunde næsten fristes til at ønske — nå!

ALLMERS (*ser i angst på hende*). Hvad kunde du ønske, Rita —!

RITA (*heftigt, går fra ham*). Nej, nej, nej, — det siger jeg dig ikke! Aldrig!

ALLMERS (*går nærmere hen til hende*). Rita! Jeg bønfalder dig, — for din og min skyld, lad dig ikke friste til noget, som ondt er.

(*Borghejm og Asta kommer op fra haven. De er begge i*

behersket sindsbevægelse. Ser alvorlige og forstemte ud. Asta blir stående ude på verandaen. Borghejm går ind i stuen.)

BORGHEJM. Se så. Nu har frøken Allmers og jeg gåt vor sidste tur sammen.

RITA (*ser studsende på ham*). Ah! — Og der følger ikke nogen længere rejse efterpå turen?

BORGHEJM. Jo, for mig.

RITA. For Dem alene?

BORGHEJM. Ja, for mig alene.

RITA (*skotter mørkt til Allmers*). Hører du det, Alfred? (*vender sig til Borghejm.*) Jeg tør vædde på, at det er onde øjne, som har spillet Dem et puds her.

BORGHEJM (*ser på hende*). Onde øjne?

RITA (*nikker*). Onde øjne, ja.

BORGHEJM. Tror De på onde øjne, fru Allmers?

RITA. Ja, jeg er begyndt at tro på onde øjne nu. Mest på onde barneøjne.

ALLMERS (*oprørt, hvisker*). Rita, — hvor kan du —!

RITA (*halvhøjt*). Det er dig, som gør mig ond og styg, Alfred.

(*Fjerne, forvirrede råb og skrig høres nede ved vandet.*)

BORGHEJM (*går til glasdøren*). Hvad er det for en larm —?

ASTA (*i døren*). Se alle de mennesker, som løber nede på bryggen!

ALLMERS. Hvad kan det være? (*ser et øjeblik ud.*) Sagtens disse gadeungerne, som er på spil igen.

BORGHEJM (*råber ud over rækværket*). Hør, I smågutter demede! Hvad er der på færde?

(*Flere høres at svare utydeligt i munden på hverandre.*)

RITA. Hvad siger de?

BORGHEJM. De siger, det er et barn, som er druknet.

ALLMERS. Et barn druknet?

ASTA (*uroilig*). En liden gut, siger de.

ALLMERS. Å, de kan jo svømme, allesammen.

RITA (*skriger i angst*). Hvor er Eyolf henne!

ALLMERS. Bare rolig. Rolig. Eyolf er jo i haven og leger.

ASTA. Nej, i haven var han ikke —

RITA (*med oprakte arme*). Å, bare det ikke er ham!

BORGHEJM (*lytter og råber ned*). Hvis barn er det, siger I?

(*Utydelige stemmer høres. Borghejm og Asta udstøder et undertrykt skrig og styrter ned gennem haven.*)

ALLMERS (*i sjæleangst*). Det er ikke Eyolf! Det er ikke Eyolf, Rita!

RITA (*på verandaen, lyttende*). Hys; vær stille! Lad mig høre, hvad de siger!

(*Rita flygter med et skærende skrig ind i værelset.*)

ALLMERS (*efter hende*). Hvad var det de sa'?

RITA (*segner ned ved lænestolen til venstre*). De sa' krykken flyder!

ALLMERS (*næsten lammet*). Nej! Nej! Nej!

RITA (*hæst*). Eyolf! Eyolf! Å, men de må redde ham!

ALLMERS (*halvt i vildelse*). Umulig andet! Så dyrt et liv! Så dyrt et liv!

(*han iler ned gennem haven.*)

ANDEN AKT

(En liden, trang dal i Allmers's skog nede ved stranden. Høje, gamle træer til venstre luder ud over stedet. Nedover bakkedraget i baggrunden fosser en bæk, som taber sig mellem stene i skogranden. En sti slynger sig langs bækken. Til højre står kun enkelte træer, mellem hvilke fjorden skimtes. Foran ses hjørnet af et bådskur med en optrukken båd. Under de gamle træer til venstre står et bord med bænk og et par stole, alt tømret af tynde birkestammer. Det er en tung, regnfuld dag med drivende tågeskyer.)

(Alfred Allmers, klædt som før, sidder på bænken og støtter armene mod bordet. Hans hat ligger foran ham. Han stirrer ubevægelig og åndsfraværende frem for sig ud over vandet.)

(Lidt efter kommer Asta Allmers ned ad skogstien. Hun bærer opslået paraply.)

ASTA *(går stille og varsomt hen til ham)*. Du skulde ikke sidde her nede i gråvejret, Alfred.

ALLMERS *(nikker langsomt uden at svare)*.

ASTA *(slår paraplyen sammen)*. Jeg har gåt så længe og ledt efter dig.

ALLMERS *(udtryksløst)*. Tak.

ASTA *(flytter en stol og sætter sig hos ham)*. Har du siddet længe her nede? Hele tiden?

ALLMERS *(svarer ikke. Om lidt siger han)*: Nej, jeg kan ikke fatte det. Jeg synes, det er så rent umuligt, – dette her.

ASTA *(lægger deltagende hånden på hans arm)*. Du stakkers Alfred.

ALLMERS *(stirrer på hende)*. Er det da også virkelig sandt, Asta? Eller er jeg ble't gal? Eller drømmer jeg bare? Å, om det bare var en drøm! Tænk, hvor dejligt, hvis jeg nu vågned!

ASTA. Å, om jeg så sandt kunde vække dig.

ALLMERS *(ser ud over vandet)*. Hvor ubarmhjertig fjorden ser ud idag. Ligger så tung og døsig. Blygrå, – med gule glimt, – og spejler regnskyerne.

ASTA *(bønligt)*. Å, Alfred, sid ikke og stir ud på den fjorden!

ALLMERS *(uden at høre på hende)*. På overfladen, ja. Men på dybet, – der går den stride understrøm –

ASTA *(angst)*. Å, for Gud i himmelens skyld, – tænk ikke på dybet!

ALLMERS *(ser mildt på hende)*. Du tror nok, at han ligger her lige udenfor, du? Men det gør han ikke, Asta. Det må du ikke tro. For du må huske på, hvor rivende strømmen går udover her. Lige til havs.

ASTA *(kaster sig hulkende mod bordet med hænderne for ansigtet)*. Å Gud, – å Gud!

ALLMERS *(tungt)*. Derfor er lille Eyolf kommet så langt – langt bort fra os andre nu.

ASTA *(ser bedende op på ham)*. Å, Alfred, sig da ikke sådant noget!

ALLMERS. Jo, du kan selv regne det ud. Du, som er så flink –. På otteogtyve– niogtyve timer –. Lad mig se –! Lad mig se –!

ASTA *(skriger og holder for ørerne)*. Alfred –!

ALLMERS *(knuger hånden hårdt mod bordet)*. Men kan du skønne meningen i sligt noget, du?

ASTA *(ser på ham)*. I hvad for noget?

ALLMERS. I dette her, som er gjort imod mig og Rita.

ASTA. Meningen i det?

ALLMERS *(utålmodig)*. Ja, meningen, siger jeg. For en mening må der da vel være i det. Livet, tilværelsen, – tilskikkelsen kan da vel ikke være så rent meningsløs heller.

ASTA. Å, hvem kan sige noget sikkert og visst om de ting, kære Alfred?

ALLMERS *(ler bittert)*. Nej-nej; du kan såmæn ha' ret i det. Kanske det går sådan på måfå, altsammen, du. Skøtter sig selv, som et drivende skibsvrag uden ror. Kan såmæn gerne være, det. – Det synes næsten så idetmindste.

ASTA *(tankefuld)*.

Om det nu bare syntes –?

ALLMERS *(heftig)*. Så? Kan du måske greje det ud for mig? For jeg kan det ikke. *(blodere.)* Her går Eyolf og skal netop træde ind i åndsbevidst liv. Bærer på så uendelig mange muligheder. Rige muligheder måske. Skulde fylde min tilværelse med glæde og stolthed. Og så behøves det bare, at her kommer et forrykt, gammelt kvindemenneske – og viser frem en hund i en pose –

ASTA. Men vi véd jo sletikke, hvorledes det egentlig er gået til.

ALLMERS. Jo, vi véd. Gutterne så hende jo ro ud over fjorden. De så Eyolf stå alene yderst ude på bryggen. Så ham stirre efter hende – og ligesom svimle. *(bævende.)* Og så var det, han styrted udfor – og blev borte.

ASTA. Ja, ja. Men alligevel –

ALLMERS. Hun har draget ham i dybet. Vær viss på det, du.

ASTA. Men, kære, hvorfor skulde hun det?

ALLMERS. Ja, se, – *det* er sagen! Hvorfor skulde hun? Der er ingen gengældelse bagved. Ingenting at sone, mener jeg. Eyolf har aldrig gjort hende noget ondt. Aldrig råbt efter hende. Aldrig kastet sten på hunden. Han havde jo hverken set hende eller hunden for sine øjne før igår. Ingen gengældelse altså. Så grundløst, det hele. Så rent meningsløst, Asta. – Og alligevel så har verdensordenen brug for det.

ASTA. Har du talt med Rita om de ting?

ALLMERS *(ryster på hodet)*. Jeg synes, jeg bedre kan tale med dig om sligt. *(ånder tungt.)* Og om alt andet også.

(Asta tager sysager og en liden pakke i papir op af lommen. Allmers sidder åndsfraværende og ser til.)

ALLMERS. Hvad er det for noget, du har der, Asta?

ASTA *(tager hans hat)*. Lidt sort flor.

ALLMERS. Å, hvad skal nu sligt noget til?

ASTA. Rita har bedt mig om det. Må jeg?

ALLMERS. Å ja; gerne for mig.
(*hun syr floret om hatten.*)

ALLMERS (*sidder og ser på hende*). Hvor er Rita henne?

ASTA. Hun går lidt omkring oppe i haven, tror jeg.
Borghejm er med hende.

ALLMERS (*lidt forundret*). Ja så? Er Borghejm herude idag også?

ASTA. Ja. Han kom ud med middagstoget.

ALLMERS. Det havde jeg ikke tænkt.

ASTA (*syr*). Han holdt så inderlig af Eyolf.

ALLMERS. Borghejm er en trofast sjæl, Asta.

ASTA (*med stille varme*). Ja, han er rigtignok trofast. Det er visst.

ALLMERS (*fæster øjnene på hende*). Du holder i grunden af ham.

ASTA. Ja, jeg gør det.

ALLMERS. Men alligevel så kan du ikke beslutte dig til –?

ASTA (*afbrydende*). Å, snille Alfred, tal ikke om *det*!

ALLMERS. Jo, jo, – sig mig bare, hvorfor du ikke kan –?

ASTA. Å nej da! Jeg be'r dig så bønlig. Du må endelig ikke spørge mig. For det er så pinligt for mig, ser du. – Se så. Nu er hatten færdig.

ALLMERS. Tak.

ASTA. Men så var det den venstre armen.

ALLMERS. Skal *den* også ha' flor?

ASTA. Ja, det hører jo til.

ALLMERS. Nå, – gør som du vil da.
(*hun flytter sig nærmere og begynder at sy.*)

ASTA. Hold så armen stille. Så jeg ikke stikker dig.

ALLMERS (*med et halvt smil*). Dette her er ligesom i gamle dage.

ASTA. Ja, synes du ikke det?

ALLMERS. Dengang du var en liden pige sad du også sådan og stelled med mit tøj.

ASTA. Så godt jeg kunde, ja.

ALLMERS. Det første, du sy'de for mig, – det var også sort flor.

ASTA. Så?

ALLMERS. Om studenterhuen. Dengang får døde fra os.

ASTA. Sy'de jeg *da*? – Tænk, det husker jeg ikke.

ALLMERS. Å nej; du var jo så liden dengang.

ASTA. Ja, da var jeg liden.

ALLMERS. Og så to år bagefter, – da vi misted din mor, – da sy'de du et stort armflor til *mig* også.

ASTA. Jeg syntes, det skulde så være, jeg.

ALLMERS (*klapper hende på hånden*). Ja, ja, det skulde jo også så være, Asta. – Og da vi så var ble't alene i verden, vi to –. Er du alt færdig?

ASTA. Ja. (*lægger sysagerne sammen.*) Det blev dog en dejlig tid for os igrunden, Alfred. Vi to alene.

ALLMERS. Ja, det blev det. Så hårdt vi end sled.

ASTA. Du sled.

ALLMERS (*livfuldere*). Å, du sled såmæn på din vis, du også, – (*smiler.*) du, min kære, trofaste – Eyolf.

ASTA. Uf, – du skal ikke minde mig om det dumme vås med navnet.

ALLMERS. Nå, hvis du havde været en gut, så skulde du jo ha' hedt Eyolf.

ASTA. Ja, *hvis*, ja. Men da du så var ble't student –.
(*smiler uvilkårlig.*) Tænk, at du kunde være så barnagtig alligevel.

ALLMERS. Var det *mig*, som var barnagtig!

ASTA. Ja, det synes jeg da rigtignok nu, når jeg husker på det. For du skammed dig over, at du ikke havde nogen bror. Bare en søster.

ALLMERS. Nej, det var såmæn dig, du. *Du* skammed dig.

ASTA. Å ja, lidt, jeg også, kanske. Og så syntes jeg ligesom synd i dig –

ALLMERS. Ja, du gjorde nok det. Og så fandt du mine gamle gutteklæder frem –

ASTA. De pene søndagsklæderne, ja. Kan du huske den blå blusen og knæbukserne?

ALLMERS (*dvæler med øjnene på hende*). Hvor godt jeg husker dig, når du trak dem på dig og gik med dem.

ASTA. Ja, men det gjorde jeg da bare, når vi var hjemme alene.

ALLMERS. Og så alvorlige og så vigtige, som vi da var, du. Og jeg kaldte dig bestandig Eyolf.

ASTA. Men, Alfred, dette her har du da vel aldrig fortalt til Rita?

ALLMERS. Jo, jeg tror jeg har fortalt hende det en gang.

ASTA. Nej men, Alfred, hvor kunde du da gøre det!

ALLMERS. Å, ser du, – man fortæller jo sin hustru alting – sågodtsom.

ASTA. Ja, man gør vel det, kan jeg tænke.

ALLMERS (*ligesom vågnende, griber sig til panden og springer op*). Ah, – at jeg kan sidde her og –

ASTA (*rejser sig, ser bekymret på ham*). Hvad er det med dig?

ALLMERS. Han kom næsten bort fra mig. Rent bort kom han.

ASTA. Eyolf!

ALLMERS. Her sad jeg og leved i minderne. Og han var ikke med.

ASTA. Jo, Alfred, – lille Eyolf var bag det altsammen.

ALLMERS. Han var det ikke. Han gled ud af mit sind. Ud af mine tanker. Jeg så ham ikke for mig et øjeblik, mens vi sad og talte sammen. Glemte ham rent den lange stund.

ASTA. Å, men du må da også hvile lidt ud i sorgen.

ALLMERS. Nej, nej, nej, – det er just *det*, jeg ikke må! Det har jeg ikke lov til. Ikke ret til. – Og ikke hjerte til heller. (*går i oprør hen imod højre.*) Jeg har bare at dvæle der ude, hvor han ligger og driver nede på dybet!

ASTA (*efter ham, holder ham fast*). Alfred, – Alfred! Kom ikke til fjorden!

ALLMERS. Jeg *må* ud til ham! Slip mig, Asta! Jeg vil ha' fat i båden.

ASTA (*i skræk*). Kom ikke til fjorden, siger jeg!

ALLMERS (*eftergivende*). Nej, nej, – jeg skal ikke. Lad mig bare være.

ASTA (*fører ham hen til bordet*). Du *må* hvile tankerne, Alfred. Kom her og sæt dig.

ALLMERS (*vil sætte sig på bænken*). Ja, ja, – som du vil da.

ASTA. Nej, du skal ikke sætte dig *der*.

ALLMERS. Jo, lad mig.

ASTA. Nej; gør ikke det! For så sidder du bare og ser udover – (*noder ham ned på en stol med ryggen mod højre.*) Se så. Nu sidder du godt. (*sætter sig selv på bænken.*) Og så skal vi snakke lidt sammen igen.

ALLMERS (*ånder hørligt*). Det gjorde godt at få dulme savnet og sorgen et øjeblik.

ASTA. Du *må* det, Alfred.

ALLMERS. Men synes du ikke, at jeg er forfærdelig slap og sløv, – at jeg *kan* det?

ASTA. Å nej da. For det er visst umuligt at kredse bestandig om et og det samme.

ALLMERS. Ja, for mig er det umuligt. Før du kom ned til mig, sad jeg her og vanded mig så usigelig i denne jagende og nagende sorg –

ASTA. Ja?

ALLMERS. Og vil du så tro det, Asta –? Hm –

ASTA. Nå?

ALLMERS. Midt i vånden så greb jeg mig i at gætte på, hvad vi skulde ha' til middag idag.

ASTA (*beroligende*). Ja, ja, bare der er hvile i det, så –

ALLMERS. Ja tænk, du, – jeg syntes, det *var* ligesom hvile i det. (*rækker hende hånden over bordet.*) Hvor godt det er, at jeg har dig, Asta. Det er jeg så glad for. Glad, glad – midt i sorgen.

ASTA (*ser alvorligt på ham*). Du skal først og fremst være glad for, at du har Rita.

ALLMERS. Ja, det forstår sig jo af sig selv. Men Rita er jeg ikke i slægt med. Det er 'ikke som at ha' en søster.

ASTA (*spændt*). Siger du det, Alfred?

ALLMERS. Ja, *vor* slægt er noget for sig selv. (*halvt spøgende.*) Altid så har vi havt lyse forbogstaver i navnene. Kan du huske, hvor tidt vi snakked om *det* før? Og alle slægtningerne, – alle er de lige fattige. Og alle har vi samme slags øjne.

ASTA. Synes du, jeg også har –?

ALLMERS. Nej, *du* slægter jo så aldeles på din mor, du. Ligner sletikke os andre. Ikke får engang. Men alligevel –

ASTA. Alligevel –?

ALLMERS. Ja, jeg tror, at samlivet alligevel har præget os begge to efter hinandens billede. I sindet, mener jeg.

ASTA (*varmt bevæget*). Å, det må du aldrig sige, Alfred. Det er mig alene, som har taget mit præg efter dig. Og det er dig, som jeg skylder *alt*, – alt godt i verden.

ALLMERS (*ryster på hodet*). Du skylder mig ingenting, Asta. Tvert imod –

ASTA. Alt skylder jeg dig! Det må du da kunne sige dig selv. Intet offer har været dig for tungt –

ALLMERS (*afbrydende*). Å hvad – offer! Kom ikke med sligt noget. – Jeg har bare holdt af dig, Asta. Lige fra du var et lidet barn. (*efter et kort ophold.*) Og så syntes jeg altid, at jeg havde så megen uret at gøre god igen også.

ASTA (*forundret*). Uret! *Du*?

ALLMERS. Ikke just for egen regning. Men –

ASTA (*spændt*). Men –?

ALLMERS. For fars.

ASTA (*færer halvt op fra bænken*). For – fars! (*sætter sig igen.*) Hvad mener du med det, Alfred?

ALLMERS. Far var aldrig rigtig snil imod dig.

ASTA (*heftig*). Å, sig da ikke det!

ALLMERS. Jo, for det er sandt. Han holdt ikke af dig. Ikke sådan, som han skulde.

ASTA (*undvigende*). Nej, måske ikke sådan, som han holdt af *dig*. Det var da rimeligt.

ALLMERS (*vedbliver*). Og hård var han ofte imod din mor også. I alt fald i de sidste årene.

ASTA (*sagte*). Mor var jo så meget, meget yngre end han. Husk på det.

ALLMERS. Tror du ikke, at de passed rigtig sammen?

ASTA. Kanske de ikke gjorde det.

ALLMERS. Ja, men alligevel –. Far, som ellers var så blød og varmhjertet –. Så venlig imod alle mennesker –

ASTA (*stille*). Mor var vel heller ikke altid, som hun skulde være.

ALLMERS. Var ikke din mor!

ASTA. Kanske ikke altid.

ALLMERS. Imod far, mener du?

ASTA. Ja.

ALLMERS. Det mærked jeg da aldrig noget til.

ASTA (*kæmpende med gråden, rejser sig*). Å, kære Alfred, – lad dem hvile, – de som borte er. (*hun går henover mod højre.*)

ALLMERS (*står op*). Ja, lad dem hvile. (*vrider hænderne.*) Men de, som borte er, – de la'r ikke os hvile, Asta. Hverken dag eller nat.

ASTA (*ser varmt på ham*). Med tiden vil alt sammen kendes mildere, Alfred.

ALLMERS (*ser hjælpelos på hende*). Ja, tror ikke du også det? – Men hvorledes jeg skal vinde over disse her forfærdelige, første dagene –. (*hæst.*) Nej, det skønner jeg ikke.

ASTA (*bedende, lægger hænderne på hans skuldre*). Gå op til Rita. Å, jeg be'r dig så bønligt –

ALLMERS (*heftig, drager sig væk*). Nej, nej, nej, – snak ikke til mig om *det*! For jeg kan ikke, ser du. (*roligere.*) Lad mig få bli' her sammen med dig.

ASTA. Ja, jeg skal ikke gå fra dig.

ALLMERS (*griber hendes hånd og holder den fast*). Tak for det! (*ser en stund ud over fjorden.*) Hvor er min lille Eyolf henne nu? (*smiler tungt til hende.*) Kan du sige mig *det*, – du min store, kloge Eyolf? (*ryster på hodet.*) Ingen i hele verden kan sige mig *det*. Jeg véd bare det ene, forfærdelige, at jeg ikke har ham længer.

ASTA (*ser op mod venstre og trækker hånden til sig*). Nu kommer de. (*Fru Allmers og ingeniør Borgheim kommer gående nedover skogstien; hun foran; han bagefter. Hun er mørkt klædt, med et sort slør over hodet. Han har paraply under armen.*)

ALLMERS (*går hende imøde*). Hvorledes har du det, Rita?

RITA (*går forbi ham*). Å, spørg ikke.

ALLMERS. Hvad vil du her?

RITA. Bare se efter dig. Hvad ta'r du dig til?

ALLMERS. Ikke noget. Asta kom ned til mig.

RITA. Ja, men før Asta kom? Du har været borte fra mig hele formiddagen.

ALLMERS. Jeg har siddet her og set ud over vandet.

RITA. Uh, – at du kan det!

ALLMERS (*utålmodig*). Jeg er helst alene nu!

RITA (*går urolig omkring*). Og så sidde stille! På en og samme plet!

ALLMERS. Jeg har jo ingen verdens ting at gå efter.

RITA. Jeg kan ikke holde det ud nogetsteds. Mindst her, – med fjorden lige ind på sig.

ALLMERS. Just det, at fjorden er så nær.

RITA (*til Borghejm*). Synes ikke De, han skulde gå op med os andre?

BORGHEJM (*til Allmers*). Jeg tror, det vilde være bedre for Dem.

ALLMERS. Nej, nej, – lad mig heller få være, hvor jeg er.

RITA. Så blir jeg hos dig, Alfred.

ALLMERS. Nå ja, så gør det da. – Bliv du også, Asta.

ASTA (*hvisker til Borghejm*). Lad dem få være alene!

BORGHEJM (*med et forstående blik*). Frøken Allmers, – går vi lidt udover – langs stranden? For allersidste gang?

ASTA (*tager sin paraply*). Ja, kom. Lad os gå lidt udover.

(*Asta og Borghejm går ud sammen bag bådslandet.*)

(*Allmers driver lidt omkring. Derefter sætter han sig på en sten under træerne i forgrunden til venstre.*)

RITA (*kommer nærmere og står foran ham med foldede, nedhængende hænder*). Kan du tænke dig den tanke, Alfred, – at vi har mistet Eyolf?

ALLMERS (*ser tungt ned for sig*). Vi får vænne os til at tænke den.

RITA. Jeg kan ikke. Jeg kan ikke. Og så dette grufulde syn, som vil stå for mig gennem hele livet.

ALLMERS (*ser op*). Hvilket syn? Hvad har du set?

RITA. Jeg selv har ikke set noget. Bare hørt det fortælle. Å –!

ALLMERS. Sig det lige så godt straks.

RITA. Jeg fik Borghejm med mig ned til bryggen –

ALLMERS. Hvad vilde du der?

RITA. Spørge gutterne ud om, hvorledes det var gåt til.

ALLMERS. Det véd vi jo.

RITA. Vi fik vide mere.

ALLMERS. Nå!

RITA. Det er ikke sandt, det, at han blev rent borte med engang.

ALLMERS. Siger de *det* nu?

RITA. Ja. De siger, at de så ham ligge nede på bunden. Dybt nede i det klare vand.

ALLMERS (*tænderskærende*). Og de redded ham ikke!

RITA. De kunde vel ikke.

ALLMERS. De kunde svømme, – allesammen. – Sa' de, hvorledes han lå, mens de så ham?

RITA. Ja. De sa', han lå på ryggen. Og med store, åbne øjne.

ALLMERS. Åbne øjne. Men ganske stille?

RITA. Ja, ganske stille. Og så kom noget og tog ham udover. De kaldte det en strømsætning.

ALLMERS (*nikker langsomt*). Det var altså det sidste, de så af ham.

RITA (*grådkvalt*). Ja.

ALLMERS (*med dump røst*). Og aldrig, – aldrig får nogen se ham mere.

RITA (*jamrende*). Dag og nat vil han stå for mig, som han lå dernede.

ALLMERS. Med de store, åbne øjne.

RITA (*gyser*). Ja, med de store, åbne øjne. Jeg ser dem! Jeg ser dem for mig!

ALLMERS (*rejser sig langsomt og ser stille truende på hende*). Var de onde, de øjnene, Rita?

RITA (*blegner*). Onde –!

ALLMERS (*går tæt hen til hende*). Var det onde øjne, som stirred opad? Dernede fra dybet?

RITA (*viger tilbage*). Alfred –!

ALLMERS (*følger efter*). Svar mig på det! Var det onde barneøjne?

RITA (*skriger*). Alfred! Alfred!

ALLMERS. Nu har vi fåt det, – slig, som du ønskede, Rita.

RITA. Jeg! Hvad ønskede jeg?

ALLMERS. At Eyolf ikke var her.

RITA. Aldrig i verden har jeg ønsket det! At ikke Eyolf stod imellem os to, – *det* ønskede jeg.

ALLMERS. Nå ja, – herefter gør han det jo ikke mere.

RITA (*sagte, stirrer frem for sig*). Kanske herefter mest. (*farer sammen.*) Å, dette grufulde syn!

ALLMERS (*nikker*). De onde barneøjne, ja.

RITA (*i angst, viger tilbage*). Lad mig være, Alfred! Jeg er ræd for dig! Slig har jeg aldrig set dig før.

ALLMERS (*ser hårdt og koldt på hende*). Sorgen gør ond og styg.

RITA (*ræd, men dog trodsig*). Jeg føler det så, jeg også.

(*Allmers går hen imod højre og ser ud over fjorden. Rita sætter sig ved bordet. Kort ophold.*)

ALLMERS (*vender hodet imod hende*). Du har aldrig holdt helt og fuldt af ham. Aldrig!

RITA (*koldt, behersket*). Eyolf vilde aldrig la' sig fange helt og fuldt ind til mig.

ALLMERS. Fordi du ikke vilde.

RITA. Å jo, du. Jeg vilde nok mere end gerne. Men der stod nogen ivejen. Lige fra først af.

ALLMERS (*vender sig helt*). Jeg stod ivejen, mener du?

RITA. Å nej. Ikke fra først af.

ALLMERS (*går nærmere*). Hvem da?

RITA. Tanten.

ALLMERS. Asta.

RITA. Ja. Asta stod og stængte vejen for mig.

ALLMERS. Siger du det, Rita?

RITA. Ja. Asta, – hun fanged ham – lige fra det hændte, – det ulykkelige faldet.

ALLMERS. Gjorde hun det, så gjorde hun det i kærlighed.

RITA (*heftig*). Just det! Jeg tåler ikke at dele noget med en anden en! Ikke i kærlighed!

ALLMERS. Vi to skulde ha' delt ham mellem os i kærlighed.

RITA (*ser hånlige på ham*).

Vi? Å, du har i grunden aldrig havt rigtig kærlighed til ham, du heller.

ALLMERS (*ser forbauset på hende*). Har jeg ikke –!

RITA. Nej, du har ikke. Først så var du jo så helt fangen af denne bogen – om ansvaret.

ALLMERS (*stærkt*). Ja, det var jeg. Men netop den, du, – den ofred jeg for Eyolfs skyld.

RITA. Ikke af kærlighed til ham.

ALLMERS. Hvorfor da, mener du?

RITA. Fordi du gik her og fortærtes af mistro til dig selv.

Fordi du var begyndt at tvile på, at du havde noget stort kald at leve for i verden.

ALLMERS (*forskende*). Har du kunnet mærke noget sådant på mig?

RITA. Å ja, – lidt efter lidt. Og så trængte du til noget nyt, som kunde fylde dig. – Jeg var dig vel sagtens ikke nok længer.

ALLMERS. Det er forvandlingens lov, Rita.

RITA. Derfor var det, du vilde gøre et vidunderbarn af stakkers lille Eyolf.

ALLMERS. Det vilde jeg ikke. Jeg vilde gøre et lykkeligt væsen af ham. Det alene vilde jeg.

RITA. Men ikke af kærlighed til ham. Gå i dig selv! (med skyhed i udtrykket.) Og gransk alt det, som ligger under – og bagved.

ALLMERS (undgår hendes øjne). Der er noget, du vil forbi.

RITA. Du også.

ALLMERS (ser tankefuld på hende). Hvis det er, som du tænker, så har vi to i grunden aldrig ejet vort eget barn.

RITA. Nej. Ikke fuldt ud i kærlighed.

ALLMERS. Og alligevel så går vi nu her og sørger så bitterlig over ham.

RITA (bittert). Ja, er det ikke underligt at tænke sig? Gå her og sørg slig over en liden fremmed gut.

ALLMERS (i udbrud). Å, kald ham da ikke fremmed!

RITA (ryster tungt på hovedet). Vi vandt aldrig gutten, Alfred. Ikke jeg. Ikke du heller.

ALLMERS (vrider hænderne). Og nu er det for sent! For sent!

RITA. Og så rent trøstesløst – altsammen.

ALLMERS (pludselig opfarende). Du er den skyldige her!

RITA (rejser sig). Jeg!

ALLMERS. Ja, du! Du er skyld i, at han blev, – som han blev! Det er din skyld, at han ikke kunde berge sig op af vandet.

RITA (afværgende). Alfred, – du skal ikke kaste det over på mig!

ALLMERS (mere og mere ude af sig selv). Jo, jo, jeg gør det! Det var dig, som lod det spæde barn ligge og skotte sig selv på bordet.

RITA. Han lå så blødt i puderne. Og sov så trygkelig. Og du havde lovet at passe barnet.

ALLMERS. Ja, det havde jeg. (sænker stemmen.) Men så kom du, du, du, – og lokked mig ind til dig.

RITA (ser trodsig på ham). Å, sig heller, at du glemte både barnet og alt andet.

ALLMERS (i undertrykt raseri). Ja, det er sandt. (sagtere.) Jeg glemte barnet – i dine arme!

RITA (oprørt). Alfred! Alfred, – det er afskyeligt af dig!

ALLMERS (sagte, knytter hænderne imod hende). I den stund dødsdømte du lille Eyolf.

RITA (vildt). Du også! Du også, – hvis så er!

ALLMERS. Å ja, – kræv du mig også til regnskab, – om du så vil. Vi har forbrudt os, begge to. – Og derfor var der gengældelse i Eyolfs død alligevel.

RITA. Gengældelse?

ALLMERS (mere behersket). Ja. Dom over dig og mig. Nu går vi her, som vi har forskyldt. I lønlig, fejsk anger lod vi os skræmme fra ham, mens han leved. Tålte ikke at se den, – den, han måtte slæbe på –

RITA (sagte). Krykken.

ALLMERS. Ja, just den. – Og det, som vi nu går her og kalder for sorg og savn, – det er samvittighedsnag, Rita. Ikke noget andet.

RITA (stirrer rædlos på ham). Jeg synes, dette her må bære ind i fortvivelse, – lige ind i vanvid for os begge to. For vi kan jo aldrig, – aldrig få gøre det godt igen.

ALLMERS (greben af stillere stemning). Jeg drømte om Eyolf inat. Jeg syntes, jeg så ham komme op fra bryggen. Han kunde springe, ligesom andre gutter. Der var altså ingenting hændt ham. Hverken det ene eller det andet.

Den kvælende virkelighed var altså bare en drøm, tænkte jeg. Å, hvor jeg takked og velsigned – (holder inde.) hm –

RITA (ser på ham). Hvem?

ALLMERS (undvigende). Hvem –?

RITA. Ja; hvem takked og velsigned du?

ALLMERS (afvisende). Jeg lå jo og drømte, hører du –

RITA. Nogen, som du ikke selv tror på?

ALLMERS. Det kom nu sådan over mig alligevel. Jeg var jo i søvne –

RITA (bebrejdende). Du skulde ikke gjort mig tvilende, Alfred.

ALLMERS. Vilde det været ret af mig, om jeg havde lad't dig gå gennem livet med tomme forestillinger?

RITA. Det havde været bedre for mig. For så havde jeg da havt noget at fortrøste mig til. Nu går jeg her og véd hverken ud eller ind.

ALLMERS (ser skarpt på hende). Om du nu havde valget –.

Om du kunde følge Eyolf did hen, hvor han nu er –?

RITA. Ja? Hvad så?

ALLMERS. Om du havde fuld forvisning om, at du vilde finde ham igen, – kende ham, – forstå ham –?

RITA. Ja, ja; hvad så?

ALLMERS. Vilde du så frivillig gøre springet over til ham? Frivillig gå bort fra alt dette her? Gi' afkald på hele jordlivet? Vilde du det, Rita?

RITA (sagte). Nu straks?

ALLMERS. Ja; nu idag. I denne time. Svar mig på det. Vilde du?

RITA (nolende). Å, jeg véd ikke, Alfred. – Nej; jeg tror, jeg først vilde bli' nogen tid her hos dig.

ALLMERS. For min skyld?

RITA. Ja, bare for din skyld.

ALLMERS. Men så bagefter da? Vilde du så –? Svar!

RITA. Å, hvad skal jeg svare på sligt? Jeg kunde jo ikke gå ifra dig. Aldrig! Aldrig!

ALLMERS. Men om nu jeg gik til Eyolf? Og du havde den fuldeste forvisning om, at du skulde træffe både ham og mig der. Vilde du så komme over til os?

RITA. Jeg vilde nok. Å, så gerne! Så gerne! Men –

ALLMERS. Nå?

RITA (stønner sagte). Jeg kunde det ikke, – det føler jeg. Nej, nej; jeg kunde det sletikke! Ikke for al himlens herlighed!

ALLMERS. Ikke jeg heller.

RITA. Nej, ikke sandt, Alfred! Du kunde det ikke, du, heller!

ALLMERS. Nej. For her, i jordlivet, hører vi levende hjemme.

RITA. Ja, her er den slags lykke, som vi forstår.

ALLMERS (mørkt). Å, lykken, – lykken, du –

RITA. Du mener vel, at lykken – den finder vi aldrig mere. (ser spørgende på ham.) Men ifald –? (heftig.) Nej, nej; jeg tør ikke sige det! Ikke tænke det engang.

ALLMERS. Jo, sig det. Sig det bare, Rita.

RITA (nolende). Kunde vi ikke prøve på –? Skulde det ikke være gorligt, at vi kunde glemme ham?

ALLMERS. Glemme Eyolf.

RITA. Glemme angeren og naget, mener jeg.

ALLMERS. Kunde du ønske det?

RITA. Ja. Ifald det var gør ligt. (*i udbrud.*) For dette her, – det bærer jeg ikke i længden! Å, kan vi da ikke finde på noget, som der er glæmsel i!

ALLMERS (*ryster på hovedet*). Hvad skulde vel det være?

RITA. Kunde vi ikke prøve med at rejse langt bort?

ALLMERS. Fra hjemmet? Du, som ikke trives noget andet sted end just netop her.

RITA. Nå, så se mange mennesker hos os da? Før stort hus. Kaste os ind i noget, som kunde døve og dulme.

ALLMERS. Sligt liv ligger ikke for mig. – Nej, – så fik jeg heller prøve på at ta' mit arbejde op igen.

RITA (*hvast*). Dit arbejde? Det, som så tidt har 'ståt som væg og mur imellem os?

ALLMERS (*langsomt, ser stivt på hende*). Der må altid være væg og mur imellem os to herefter.

RITA. Hvorfor må det –?

ALLMERS. Hvem véd, om ikke store, åbne barneøjne ser på os nat og dag.

RITA (*sagte, gysende*). Alfred, – dette er forfærdeligt at tænke sig!

ALLMERS. Vor kærlighed har været som en fortærende brand. Nu må den være sluknet –

RITA (*imod ham*). Sluknet!

ALLMERS (*hårdt*). Den er sluknet, – i én af os.

RITA (*som forstenet*). Og det tør du sige mig!

ALLMERS (*mildere*). Den er død, Rita. Men i det, som jeg nu, i medskyldighed og bodstrang, føler for dig, – i det skimter jeg ligesom en opstandelse –

RITA (*voldsom*). Å, jeg bry'r mig ikke om nogen opstandelse!

ALLMERS. Rita!

RITA. Jeg er et varmblodigt menneskebarn, jeg! Går ikke omkring og døser, – med fiskeblod i årerne. (*vrider sine hænder.*) Og så være stængt inde på livstid – i anger og nag! Stængt inde med en, som ikke længer er min, min, min!

ALLMERS. Det måtte så ende engang, Rita.

RITA. Måtte det så ende! Det, som begyndte mellem os i slig en mødende kærlighed!

ALLMERS. *Min* kærlighed var ikke mødende fra først af.

RITA. Hvad følte du da allerførst for mig?

ALLMERS. Skræk.

RITA. Det kan jeg forstå. Men hvorledes vandt jeg dig da alligevel?

ALLMERS (*dæmpet*). Du var så fortærende dejlig, Rita.

RITA (*ser prøvende på ham*). Det alene var det altså? Sig det, Alfred! Det alene?

ALLMERS (*med overvindelse*). Nej; der var noget ved siden af også.

RITA (*i udbrud*). Jeg aner, hvad det var for noget! Det var «guldet og de grønne skoge», som du siger. Var det så, Alfred?

ALLMERS. Ja.

RITA (*ser dybt bebrejdende på ham*). Hvor kunde, – hvor kunde du det!

ALLMERS. Jeg havde Asta at tænke på.

RITA (*heftig*). Asta, ja! (*bittert.*) Det var altså i grunden Asta, som førte os to sammen.

ALLMERS. Hun vidste af ingenting. Hun aner det end ikke den dag idag.

RITA (*afvisende*). Det var Asta alligevel! (*smiler med et hånligt sideblik.*) Eller nej, – lille Eyolf var det. Lille Eyolf, du!

ALLMERS. Eyolf –?

RITA. Ja, kaldte du hende ikke Eyolf før? Jeg synes, du sa' det engang, – i en lønlig stund. (*går nærmere.*) Mindes du den – den fortærende dejlige stund, Alfred?

ALLMERS (*viger tilbage, som i gru*). Jeg mindes ingenting! Vil ingenting mindes!

RITA (*følger efter ham*). Det var i den stund, – da din anden lille Eyolf blev krøbling!

ALLMERS (*dumt, støtter sig til bordet*). Gengældelsen.

RITA (*truende*). Ja, gengældelsen!

(*Asta og Borghejm kommer tilbage ved bådsåret. Hun bærer nogle vandliljer i hånden.*)

RITA (*behersket*). Nå, Asta, – har så du og herr Borghejm fåt tale rigtig ud sammen?

ASTA. Å ja, – så nogenlunde.

(*hun sætter paraplyen fra sig og lægger blomsterne på en stol.*)

BORGHEJM. Frøken Allmers har været svært ordknapp på turen.

RITA. Nej, har hun det? Ja, da har Alfred og jeg fåt tale ud sammen så det forslår –

ASTA (*ser spændt på dem begge*). Hvad er det for noget –?

RITA. – så det forslår for hele livet, siger jeg. (*afbrydende.*)

Men kom så og lad os gå op, alle fire. Vi må ha' selskab om os herefter. Alfred og jeg klarer det ikke alene.

ALLMERS. Ja, gå bare foran, I andre. (*vender sig.*) Men dig må jeg først tale et ord med, Asta.

RITA (*ser på ham*). Så? – Nå ja, kom De med mig da, herr Borghejm.

(*Rita og Borghejm går opover skogstien.*)

ASTA (*i angst*). Alfred, hvad er der på færde!

ALLMERS (*mørk*). Der er det, at jeg holder det ikke længer ud her.

ASTA. Her! Sammen med Rita, mener du?

ALLMERS. Ja. Rita og jeg kan ikke bli' ved at leve sammen.

ASTA (*ryster ham i armen*). Men, Alfred, – sig da ikke noget så forfærdeligt!

ALLMERS. Det er sandt, som jeg siger. Vi går her og gør hinanden onde og stygge.

ASTA (*smærtelig bevæget*). Å, aldrig, – aldrig havde jeg da anet noget sligt!

ALLMERS. Det er heller ikke gåt op for mig før idag.

ASTA. Og nu vil du –! Ja, hvad vil du da egentlig, Alfred?

ALLMERS. Jeg vil rejse fra det hele her. Langt bort fra det altsammen.

ASTA. Og stå så ganske alene i verden?

ALLMERS (*nikker*). Ligesom før, ja.

ASTA. Men du er ikke skikket til at stå alene!

ALLMERS. Å jo. Før var jeg det da ialfald.

ASTA. Ja før, ja. Dengang havde du jo mig hos dig.

ALLMERS (*vil tage hendes hånd*). Ja. Og det er dig, Asta, som jeg nu tyer hjem til igen.

ASTA (*undviger ham*). Til mig! Nej, nej, Alfred! Det er så rent umuligt.

ALLMERS (*ser tungt på hende*). Borghejm står altså iverjen alligevel?

ASTA (*ivrig*). Nej, nej; det gør han ikke! Du ta'r fejl i det!

ALLMERS. Godt. Så kommer jeg til dig, – du kære, kære søster. Jeg *må* til dig igen. Hjem til dig for at renses og forædles fra samlivet med –

ASTA (*oprørt*). Alfred, – du forsynder dig imod Rita!

ALLMERS. Jeg *har* forsynet mig imod hende. Men ikke i dette. *A*, tænk dig dog om, Asta! Hvorledes var ikke samlivet mellem dig og mig? Var det ikke som en eneste høj helligdag fra først til sidst?

ASTA. Jo, det var det, Alfred. Men sligt kan ikke leves om igen.

ALLMERS (*bittert*). Mener du, at ægteskabet har så ubodelig fordærvet mig?

ASTA (*rolig*). Nej, det mener jeg ikke.

ALLMERS. Ja, så vil vi to leve vort fordums liv om igen.

ASTA (*bestemt*). Det *kan* vi ikke, Alfred.

ALLMERS. Jo, vi kan. For en brors og en søsters kærlighed –

ASTA (*spændt*). Hvad *den*?

ALLMERS. Det forhold er det eneste, som ikke står under forvandlingens lov.

ASTA (*sagte, bævende*). Men hvis nu det forhold ikke –

ALLMERS. Ikke –?

ASTA. – ikke er *vort* forhold?

ALLMERS (*stirrer forbauset på hende*). Ikke vort? Kære, hvad mener du med det?

ASTA. Det er bedst, at jeg siger dig det straks, Alfred.

ALLMERS. Ja, ja, sig det bare!

ASTA. Brevene til mor –. De, som ligger i mappen –

ALLMERS. Ja vel?

ASTA. Dem skal du ta' og læse – når jeg er rejst.

ALLMERS. Hvorfor skal jeg det?

ASTA (*kæmpende med sig selv*). Jo, for så vil du se, at –

ALLMERS. Nå!

ASTA. – at jeg ikke har ret til at bære – din fars navn.

ALLMERS (*tumler tilbage*). Asta! Hvad er det for noget, du siger!

ASTA. Læs brevene. Så vil du se det. Og forstå det. – Og måske ha' tilgivelse – for mor, også.

ALLMERS (*griber sig til hodet*). Jeg kan ikke fatte dette her. Ikke holde tanken fast. Du, Asta, – du skulde altså ikke være –

ASTA. Du er ikke min bror, Alfred.

ALLMERS (*raskt, halvt trodsig, ser på hende*). Nå, men hvad ændrer det så egentlig i forholdet mellem os? Ingenting i grunden.

ASTA (*ryster på hodet*). *At* ændrer det, Alfred. Vort forhold er ikke brors og søsters.

ALLMERS. Nej-nej. Men lige helligt for *det*. Vil altid bli' lige helligt.

ASTA. Glem ikke, – at det er under forvandlingens lov, – som du sa' nu nylig.

ALLMERS (*ser forskende på hende*). Mener du dermed, at –?

ASTA (*stille, varmt bevæget*). Ikke et ord mere, – du kære, kære Alfred. –

(*tager blomsterne fra stolen*.) Ser du disse vandliljerne her?

ALLMERS (*nikker langsomt*). Det er af den slags, som skyder op, – dybt nede fra bunden.

ASTA. Jeg plukked dem i tjernet. Der, hvor det flyder ud i fjorden. (*rækker dem frem*.) Vil du ha' dem, Alfred?

ALLMERS (*tager dem*). Tak.

ASTA (*med tårefyldte øjne*). De er som en sidste hilsen til dig fra – fra lille Eyolf.

ALLMERS (*ser på hende*). Fra Eyolf derude? Eller fra dig?

ASTA (*sagte*). Fra os begge. (*tager paraplyen*.) Kom så med op til Rita.

(*hun går opad skogstien*.)

ALLMERS (*henter sin hat fra bordet og hvisker tungt*). Asta. Eyolf. Lille Eyolf –!

(*han følger opover stien*.)

TREDJE AKT

(En kratbevokset højde i haven hos Allmers. Brat styrtning med rækværk mod baggrunden og en nedgangstrappe på venstre side. Vid udsigt over fjorden, som ligger dybt nede. En flagstang med snorer men uden flag står ved rækværket. I forgrunden til højre et lysthus, dækket af slyngvækster og vild vin. En bænk udenfor. Det er sen sommeraften med klar himmel. Tiltagende halvmørke.)

(Asta sidder på bænken med hænderne i skødet. Hun er iført overtøj og hat, har sin parasol ved siden af sig og en liden rejsetaske i en rem over skuldren.)

(Borghejm kommer op fra baggrunden til venstre. Også han har en rejsetaske over skuldren. På armen bærer han et sammenrullet flag.)

BORGHEJM (får øje på Asta). Å, heroppe holder De altså til?

ASTA. Jeg sidder og ser udover for sidste gang.

BORGHEJM. Så var det jo godt, at jeg kikked *her* op også.

ASTA. Har De gåt og ledt efter mig?

BORGHEJM. Ja, jeg har. Jeg vilde gerne sige Dem farvel – for denne gang. Ikke for den sidste, håber jeg.

ASTA (smiler svagt). De er ihærdig, De.

BORGHEJM. Det må en vejbyrder være.

ASTA. Så De noget til Alfred? Eller Rita?

BORGHEJM. Ja, jeg så dem begge to.

ASTA. Sammen?

BORGHEJM. Nej. De er hver på sin kant.

ASTA. Hvad skal De gøre med det flaget?

BORGHEJM. Fru Rita bad mig gå op og hejse det.

ASTA. Hejse flag nu?

BORGHEJM. På halv stang. Det skal vaje både nætter og dage, sa' hun.

ASTA (sukker). Stakkers Rita. Og stakkers Alfred.

BORGHEJM (heskæftiget med flaget). Har De hjerte til at rejse fra dem? Ja, jeg spør'. For jeg ser, De er rejseklædt.

ASTA (med lav stemme). Jeg må rejse.

BORGHEJM. Ja, når De *må*, så –

ASTA. Og De rejser jo også inat.

BORGHEJM. Jeg må også. Jeg går med toget. Gør De også det?

ASTA. Nej. Jeg ta'r ind med dampskibet.

BORGHEJM (skotter hen til hende). Hver sin vej altså.

ASTA. Ja.

(hun sidder og ser til, medens han hejser flaget halvt på stangen. Når han er færdig, går han hen til hende.)

BORGHEJM. Frøken Asta, – De kan ikke tænke Dem, hvor jeg sørger over lille Eyolf.

ASTA (ser op til ham). Ja, det er jeg viss på, at De gør.

BORGHEJM. Og det kendes så pinefuldt. For i grunden ligger det sletikke for mig, det, at sørge.

ASTA (retter øjnene mod flaget). Med tiden driver det over, – altsammen. Alle sorgerne.

BORGHEJM. Alle? Tror De det?

ASTA. Ligesom et bygevejr. Når De bare kommer langt bort, så –

BORGHEJM. Det måtte være bra' langt bort, det.

ASTA. Og så har De jo det store, nye vejarbejdet også.

BORGHEJM. Men ingen til at hjælpe mig [...] det.

ASTA. Å jo visst har De da så.

BORGHEJM (ryster på hodet). Ingen. Ingen til at dele glæden med. For det er mest glæden, det gælder.

ASTA. Ikke møjen og besværet?

BORGHEJM. Pyt, – sligt noget kan en sagtens altid komme ud over alene.

ASTA. Men glæden, – den må deles med nogen, mener De?

BORGHEJM. Ja, hvad lykke var der ellers i det at være glad?

ASTA. Å nej, – der kan være noget i det.

BORGHEJM. Nå, naturligvis kan en jo gå sådan til en tid og være glad indeni sig selv. Men det forslår ikke i længden. Nej, glæden, den må man være to om.

ASTA. Altid bare to? Aldrig flere? Aldrig mange?

BORGHEJM. Nå, se, – det er nu på en anden måde, det. – Frøken Asta, – kan De altså virkelig ikke beslutte Dem til at dele lykke og glæde og – og møje og besvær med én, – med én eneste en alene?

ASTA. Jeg har prøvet det – engang.

BORGHEJM. Har *De*?

ASTA. Ja, i al den tid, da min bror, – da Alfred og jeg bode sammen.

BORGHEJM. Nå, med Deres bror, ja. Det er jo noget ganske andet. Det synes jeg må være mere at kalde for fred end for lykke, det.

ASTA. Dejligt var det alligevel.

BORGHEJM. Ja se, – allerede bare *det* synes De var dejligt. Men tænk så, – hvis han nu ikke havde været Deres bror!

ASTA (vil rejse sig men bliver siddende). Så havde vi jo aldrig levet sammen, For jeg var barn dengang. Og han næsten også.

BORGHEJM (lidt efter). Var den så dejlig, den tiden?

ASTA. Ja, det kan De tro, den var.

BORGHEJM. Opleved De da noget rigtig lyst og lykkeligt dengang?

ASTA. Å ja, så meget. Så utrolig meget.

BORGHEJM. Fortæl mig lidt om det, frøken Asta.

ASTA. Bare småting i grunden.

BORGHEJM. Således som –? Nå?

ASTA. Således som den gang, da Alfred havde fåt sin examen. Og havde ståt sig så godt. Og når han så lidt efter lidt fik en post ved en eller anden skole. Eller når han sad og skrev på en afhandling. Og læste den op for mig. Og så siden fik den trykt i et tidsskrift.

BORGHEJM. Ja, jeg skønner nok, at det må ha' været et dejligt, fredeligt liv. To søskende, som deler glæden. (ryster på hodet.) Ikke begriber jeg, at Deres bror kunde gi' slip på Dem, Asta!

ASTA (i undertrykt bevægelse). Alfred gifted sig jo.

BORGHEJM. Var det ikke svært for Dem.

ASTA. Jo; i førstningen. Jeg syntes, at jeg rent havde mistet ham med det samme.

BORGHEJM. Nå, heldigvis, det havde De da ikke.

ASTA. Nej.

BORGHEJM. Men alligevel. At han kunde det. Gifte sig, mener jeg. Når han kunde få beholde Dem hos sig alene!

ASTA (*ser hen for sig*). Han var vel under forvandlingens lov, kan jeg tænke.

BORGHEJM. Forvandlingens lov?

ASTA. Alfred kalder det så.

BORGHEJM. Pyt, – slig en dum lov, som det må være! Den loven tror jeg ikke et gran på.

ASTA (*rejser sig*). De kan nok med tiden komme til at tro på den.

BORGHEJM. Aldrig i verden! (*indtrængende*.) Men hør nu her, frøken Asta! Vær nu fornuftig – for én gangs skyld. I dette stykke, mener jeg –

ASTA (*afbrydende*). Å nej, nej – lad os bare ikke komme ind på det igen!

BORGHEJM (*vedbliver som før*). Jo, Asta, – jeg kan umulig slippe Dem så let. Nu har jo Deres bror fåt det altsammen, som han helst vilde ha' det. Lever sit liv nokså tilfreds uden Dem. Savner Dem sletikke. – Og så det til – det, som med et eneste slag forandrer Deres hele stilling herude –

ASTA (*farer sammen*). Hvad mener De med det?

BORGHEJM. Barnet, som er revet bort. Hvad ellers?

ASTA (*fatter sig*). Lille Eyolf er borte, ja.

BORGHEJM. Og hvad har De så egentlig mere at gøre her?

De har ikke længer den stakkers lille gutten at ta' Dem af. Ingen pligter, – ingen opgaver her i nogen retning –

ASTA. Å, jeg be'r Dem, kære Borghejm, – træng da ikke så hårdt ind på mig!

BORGHEJM. Jo; jeg måtte jo være gal, om jeg ikke forsøgte det yderste. En af dagene rejser jeg væk fra byen. Får måske ikke træffe Dem der inde. Får måske ikke se Dem igen på lange, lange tider. Og hvem véd, hvad der kan ske i mellemtiden?

ASTA (*smiler alvorlig*). Er De ræd for forvandlingens lov alligevel?

BORGHEJM. Nej, det er jeg sletikke. (*ler bittert*.) Og der er jo ikke noget at forvandle heller. Ikke hos Dem, mener jeg. For De bry'r Dem nok ikke stort om mig, kan jeg skønne.

ASTA. Det véd De godt, at jeg gør.

BORGHEJM. Ja, men ikke på langt nær nok. Ikke slig, som jeg vil ha' det. (*heftigere*.) Herregud, Asta, – frøken Asta, – dette her er da så galt af Dem, som vel tænkes kan! Lidt bortenfor idag og imorgen ligger måske hele livslykken og venter på os. Og så la'r vi den ligge! Kommer vi ikke til at angre på det, Asta?

ASTA (*stille*). Véd ikke. Men vi får la' alle lyse muligheder ligge alligevel.

BORGHEJM (*ser behersket på hende*). Altså skal jeg bygge mine veje alene?

ASTA (*varmt*). Å, om jeg så sandt kunde få være med Dem om det! Hjælp Dem i møjen. Dele glæden med Dem –

BORGHEJM. Vilde De det, – ifald De kunde?

ASTA. Ja. Da vilde jeg det.

BORGHEJM. Men De kan ikke?

ASTA (*ser ned for sig*). Vilde De nøjes med at ha' mig halvt?

BORGHEJM. Nej. Helt og holdent må jeg ha' Dem.

ASTA (*ser på ham og siger stille*). Så kan jeg ikke.

BORGHEJM. Farvel da, frøken Asta.

(*han vil gå. Allmers kommer op på højden fra venstre i baggrunden. Borghejm standser.*)

ALLMERS (*endnu ved opgangen, dæmpet, peger hen*). Sidder Rita derinde i lysthuset?

BORGHEJM. Nej; her er ingen andre end frøken Asta.

(*Allmers kommer nærmere.*)

ASTA (*imod ham*). Skal jeg gå ned og se efter hende? Få hende herop kanske?

ALLMERS (*afværgende*). Nej, nej, nej, – lad bare være. (*til Borghejm*.) Er det Dem, som har hejst flaget der?

BORGHEJM. Ja. Fru Rita bad mig om det. Det var derfor jeg gik herop.

ALLMERS. Og inat rejser De jo?

BORGHEJM. Ja. Inat rejser jeg for alvor.

ALLMERS (*med et blik mod Asta*). Og har sikret Dem godt rejsefølge, kan jeg forstå.

BORGHEJM (*ryster på hodet*). Jeg rejser alene.

ALLMERS (*studser*). Alene!

BORGHEJM. Så rent alene.

ALLMERS (*tankepredt*). Ja så?

BORGHEJM. Og blir alene også.

ALLMERS. Der er noget grufuldt i det at være alene. Det ligesom isner igennem mig –

ASTA. Å men, Alfred, du er da ikke alene, du!

ALLMERS. Der kan være noget grufuldt i det også, Asta.

ASTA (*beklemt*). Å, tal da ikke så! Tænk da ikke så!

ALLMERS (*uden at høre på hende*). Men når du altså ikke rejser med –? Når der ingenting er, som binder dig? Hvorfor vil du så ikke bli' herude hos mig – og hos Rita?

ASTA (*uroilig*). Nej, for det kan jeg ikke. Jeg må så nødvendig ind til byen nu.

ALLMERS. Men bare ind til byen, Asta. Hører du det!

ASTA. Ja.

ALLMERS. Og så lover du mig, at du kommer snart herud igen.

ASTA (*hurtig*). Nej, nej, det tør jeg ikke love dig for det første.

ALLMERS. Godt. Som du vil. Så træffes vi altså der inde da.

ASTA (*bedende*). Men, Alfred, du må da bli' hjemme hos Riia nu!

ALLMERS (*uden at svare, vender sig til Borghejm*). Det turde være bedst for Dem, det, at De ikke har noget rejsefølge endnu.

BORGHEJM (*uwillig*). Å, hvor kan De da sige sligt noget!

ALLMERS. Jo, for De kan aldrig vide, hvem De kanske kunde komme til at møde bagefter. Undervejs.

ASTA (*uwillkårligt*). Alfred!

ALLMERS. Den rigtige rejsekammerat. Når det er for sent. For sent.

ASTA (*sagte, bævende*). Alfred! Alfred!

BORGHEJM (*ser vekselvis på dem*). Hvad betyder det? Jeg forstår ikke –

(*Rita kommer op fra venstre i baggrunden.*)

RITA (*klagende*). Å, gå da ikke fra mig allesammen!

ASTA (*møder hende*). Du vilde jo helst være alene, sa' du –

RITA. Ja, men jeg tør ikke. Det ta'r til at mørkne så stygt.

Jeg synes, der er store, åbne øjne, som ser på mig!

ASTA (*blødt, deltagende*). Om nu så var, Rita? De øjnene skulde du ikke være ræd for.

RITA. Tænk, at du kan sige det! Ikke ræd!

ALLMERS (*indtrængende*). Asta, jeg be'r dig, – for alt i verden, – bliv her – hos Rita!

RITA. Ja! Og hos Alfred også! Gør det! Gør det, Asta!

ASTA (*kæmpende*). Å, jeg vilde så usigelig gerne –

RITA. Nå, så gør det da! For Alfred og jeg *kan* ikke gå alene gennem sorgen og savnet.

ALLMERS (*mørkt*). Sig heller – gennem naget og kvalen.

RITA. Ja, hvad du end vil kalde det, – så bærer vi det ikke alene, vi to. Å, Asta, jeg be'r dig så bønligt! Bliv her og hjælp os! Vær os i Eyolfs sted –

ASTA (*viger*). Eyolfs –!

RITA. Ja, må hun ikke gerne det, Alfred?

ALLMERS. Hvis hun vil og kan.

RITA. Du kaldte hende jo din lille Eyolf før. (*griber hendes hånd.*) Herefter skal du være *vor* Eyolf, Asta! Eyolf, ligesom du før var.

ALLMERS (*i dulgt bevægelse*). Bliv – og del livet med os, Asta. Med Rita. Med mig. Med mig, – din bror!

ASTA (*besluttet, rykker hånden til sig*). Nej. Jeg kan ikke. (*vender sig.*) Borghejm, – hvad tid går dampbåden?

BORGHEJM. Nu snart.

ASTA. Så må jeg ombord. Vil De være med mig?

BORGHEJM (*i dæmpet glædesudbrud*). Om jeg vil! Ja, ja, ja!

ASTA. Så kom da.

RITA (*langsomt*). Ah, således. Ja, *da* kan du jo ikke bli' hos os.

ASTA (*kaster sig om hendes hals*). Tak for alt, Rita! (*går hen og griber Allmers's hånd.*) Alfred, – farvel! Tusend, tusend gange farvell!

ALLMERS (*sagte, i spænding*). Hvad er dette her. Asta? Det ser jo ud som en flugt.

ASTA (*i stille angst*). Ja, Alfred, – det er også en flugt.

ALLMERS. En flugt – fra mig!

ASTA (*hviskende*). En flugt fra dig – og fra mig selv.

ALLMERS (*viger tilbage*). Ah –!

(*Asta iler nedover i baggrunden. Borghejm svinger hatten og følger hende.*)

(*Rita læner sig mod indgangen til lysthuset. Allmers går i stærkt indre oprør hen til rækværket og står der og stirrer nedover. Ophold.*)

ALLMERS (*vender sig og siger med tilkæmpet fatning*). Nu kommer dampskibet. Se *der*, Rita.

RITA. Jeg tør ikke se på det.

ALLMERS. Tør du ikke?

RITA. Nej. For det har et rødt øje. Og et grønt et også. Store gloende øjne.

ALLMERS. Å, det er jo bare lygterne, véd du.

RITA. Herefter er det øjne. For mig. De stirrer og stirrer ud fra mørket. – Og ind i mørket også.

ALLMERS. Nu lægger det til land.

RITA. Hvorhenne lægger det til iaften da?

ALLMERS (*nærmere*). Ved bryggen, som det plejer, kære –

RITA (*retter sig op*). Hvor *kan* det da lægge til *der*!

ALLMERS. Det *må* det jo.

RITA. Men det var jo *der*, at Eyolf –! Hvor *kan* så de folk lægge til *der*?

ALLMERS. Ja. livet er ubarmhjertigt, Rita.

RITA. Menneskene er hjerteløse. De ta'r ingen hensyn. Hverken til de levende eller til de døde.

ALLMERS. Det har du ret i. Livet, det går sin gang, det. Akkurat som om ingen verdens ting var hændt.

RITA (*ser hen for sig*). Der er jo heller ingen ting hændt. Ikke for de andre. Bare for os to.

ALLMERS (*i vågnende smærte*). Ja, Rita, – så unyttigt var det, at du fødte ham i ve og våde. For nu er han borte igen – uden spor efter sig.

RITA. Bare krykken blev berget.

ALLMERS (*heftig*). Ti da! Lad mig ikke høre det ord!

RITA (*klagende*). Å, jeg kan ikke bære den tanke, at vi ikke har ham mere.

ALLMERS (*koldt og bittert*). Du kunde så godt undvære ham, mens du havde ham. Hele halve dage så du ham ikke for dine øjne.

RITA. Nej, for da vidste jeg jo, at jeg kunde *fa* se ham, hvad tid jeg bare vilde.

ALLMERS. Ja, slig har vi gåt her og sløset væk det korte samvær med lille Eyolf.

RITA (*lytter, i angst*). Hører du, Alfred! Nu ringer det igen!

ALLMERS (*ser udover*). Det er dampskibet, som ringer. Det skal til at gå.

RITA. Å, det er ikke *den* klokken, jeg mener. Hele dagen har jeg hørt det ringe for ørerne. – Nu ringer det igen!

ALLMERS (*hen til hende*). Du ta'r fejl, Rita,

RITA. Nej, jeg hører det så tydeligt. Det lyder som ligklokker. Langsomt. Langsomt. Og altid de samme ord.

ALLMERS. Ord? Hvilke ord?

RITA (*nikker takten*). «Kryk–ken fly–der». «Kryk–ken fly–der». Å, jeg synes da, du også må kunne høre det.

ALLMERS (*ryster på hodet*). Jeg hører ingenting. Og det er ingenting heller.

RITA. Ja, ja, sig hvad du vil, du. Jeg hører det så tydeligt.

ALLMERS (*ser ud over rækværket*). Nu er de ombord, Rita. For nu går skibet indover til byen.

RITA. Nej, at du ikke hører det! «Kryk–ken fly–der». «Kryk–ken –»

ALLMERS (*går fremover*). Du skal ikke stå og lytte efter noget, som ingenting er. Jeg siger, at nu er Asta og Borghejm ombord. Undervejs allerede. – Asta er borte.

RITA (*ser sky på ham*). Så er vel du også snart borte da, Alfred?

ALLMERS (*hurtig*). Hvad mener du med *det*?

RITA. At du følger efter din søster.

ALLMERS. Har Asta sagt noget?

RITA. Nej. Men du så' selv, at det var for Astas skyld, at – at vi to kom sammen.

ALLMERS. Ja, men du, du selv bandt mig. Ved samlivet.

RITA. Å, for dit sind er jeg ikke – ikke sådan – fortærende dejlig længer.

ALLMERS. Forvandlingens lov kunde kanske holde os sammen alligevel

RITA (*nikker langsomt*). Der er forvandling i mig nu. Det føler jeg så pinefuldt.

ALLMERS. Pinefuldt?

RITA. Ja, for der er som en slags fødsel i *det* også.
 ALLMERS. Det er det. Eller en opstandelse. Overgang til højere liv.
 RITA (*ser forsøgt hen for sig*). Ja, – med forlis af hele, hele livets lykke.
 ALLMERS. Det forlis, det er just vindingen, det.
 RITA (*heftig*). Å, talemåder! Herregud, vi er da jordmennesker alligevel.
 ALLMERS. Vi er lidt i slægt med hav og himmel også, Rita
 RITA. Du måske. Ikke jeg.
 ALLMERS. Å jo. *Du* mere, end du selv véd af.
 RITA (*et skridt nærmere*). Hør, Alfred, – kunde du ikke tænke på at ta' dit arbejde op igen.
 ALLMERS. Det arbejde, som du har hadet?
 RITA. Jeg er ble't nøjsom nu. Jeg er villig til at dele dig med bogen.
 ALLMERS. Hvorfor?
 RITA. Bare for at få beholde dig her hos mig. Sådan i nærheden.
 ALLMERS. Å, jeg kan så lidet hjælpe dig, Rita.
 RITA. Men måske jeg kunde hjælpe dig.
 ALLMERS. Med arbejdet, mener du?
 RITA. Nej. Med at leve livet.
 ALLMERS (*ryster på hodet*). Jeg synes ikke, jeg har noget liv at leve.
 RITA. Nå, så med at bære livet da.
 ALLMERS (*mørkt, hen for sig*). Jeg tror det var bedst for os begge, om vi skiltes.
 RITA (*ser forskende på ham*). Hvor vilde du så ty hen? Kanske til Asta alligevel?
 ALLMERS.
 Nej. Aldrig til Asta herefter.
 RITA. Hvor hen da?
 ALLMERS. Op i ensomheden.
 RITA. Op mellem fjeldene? Er det *det*, du mener.
 ALLMERS. Ja.
 RITA. Men dette her er jo bare drømmerier, Alfred! Der oppe kunde du jo ikke leve.
 ALLMERS. Did op drages jeg alligevel nu.
 RITA. Hvorfor? Sig mig det!
 ALLMERS. Sæt dig. Så skal jeg fortælle dig noget.
 RITA. Noget, som er hændt dig deroppe?
 ALLMERS. Ja.
 RITA. Og som du fortied for Asta og mig?
 ALLMERS. Ja.
 RITA. Å, du går så stille med alting. Det skulde du ikke.
 ALLMERS. Sæt dig der. Så skal jeg fortælle dig det.
 RITA. Ja, ja, – lad mig høre!
 (*hun sætter sig på bænken ved lysthuset.*)
 ALLMERS. Jeg var alene deroppe. Midt inde i højfjeldene. Så kom jeg til et stort, øde fjeldvand. Og det vandet måtte jeg over. Men det kunde jeg ikke. For der var hverken båd eller mennesker.
 RITA. Nå? Og så?
 ALLMERS. Så gik jeg på egen hånd ind i en sidedal. For *der* mente jeg, at jeg skulde komme frem over højderne og mellem tinderne. Og ned igen til den anden side af vandet.
 RITA. Å, så gik du dig visst vild, Alfred!

ALLMERS. Ja; jeg tog fejl af retningen. For vej eller sti var der ikke. Og jeg gik hele dagen. Og hele den næste nat også. Og til slut trode jeg aldrig, jeg skulde komme frem til mennesker mere.
 RITA. Ikke hjem til os? Å, da véd jeg visst, at dine tanker gik hid.
 ALLMERS. Nej, – de gjorde ikke det.
 RITA. Ikke?
 ALLMERS. Nej. Det var så besynderligt. Både du og Eyolf var kommet så langt, langt bort fra mig, syntes jeg. Og det var Asta også.
 RITA. Men hvad tænkte du da på?
 ALLMERS. Jeg tænkte ikke. Jeg gik der og slæbte mig frem langs styrtningerne, – og nød dødsfornemmelsens fred og velbehag.
 RITA (*springer op*). Å, brug da ikke slige ord om det grufulde!
 ALLMERS. Jeg kendte det så. Slet ingen angst. Jeg syntes, at der gik jeg og døden som to gode rejsekammerater. Det var så rimeligt, – så ligetil, altsammen, syntes jeg dengang. I min slægt plejer jo ikke folk at bli' gamle –
 RITA. Å, ti da bare stille med sligt, Alfred! For du kom jo altså godt fra det alligevel.
 ALLMERS. Ja; så med én gang var jeg fremme. På den anden side af vandet.
 RITA. Det har været en nat i rædsel for dig, Alfred. Men nu bagefter vil du ikke vedstå det for dig selv.
 ALLMERS. Den nat løfted mig til beslutning. Og så var det, at jeg vendte om og gik lige hjemover. Til Eyolf.
 RITA (*sagte*). For sent.
 ALLMERS. Ja. Og da så – kammeraten kom og tog ham –. *Så* stod der gru af ham. Af det hele. Af alt *det*, – som vi ikke tør gå ifra alligevel. Så jordbundne er vi begge to, Rita.
 RITA (*med et skær af glæde*). Ja, ikke sandt! Du også! (*nærmere.*) Å, lad os bare leve livet sammen så længe som muligt!
 ALLMERS (*trækker på skuldren*). Leve livet, ja! Og ikke ha' noget at fylde livet med. Øde og tomhed altsammen. Hvor hen jeg så ser.
 RITA (*angst*). Å, sent eller tidlig går du fra mig, Alfred! Jeg føler det! Og jeg kan se det på dig også! Du går fra mig!
 ALLMERS. Med rejsekammeraten, mener du?
 RITA. Nej, jeg mener det, som værre er. Frivillig går du fra mig. For du synes, det er bare her, hos mig, at du ikke har noget at leve for. Svar mig! Er det ikke så du tænker?
 ALLMERS (*ser fast på hende*). Og om jeg nu tænkte så –? (*Larm og skrål som af vrede, hidsige stemmer høres fjernt nedenunder Allmers går til rækværket.*)
 RITA. Hvad er det for noget. (*udbrydende.*) Å, du skal se, de har fundet ham!
 ALLMERS. Han findes aldrig.
 RITA. Men hvad er det da?
 ALLMERS (*går fremover*). Bare slagsmål, – som vanligt.
 RITA. Nede på stranden?
 ALLMERS. Ja. Hele strandstedet burde ryddes. Nu er mændene kommet hjem. Drukne, som de plejer. Prygler børnene. Hør, hvor gutterne skriger! Kvinderne hyler om hjælp for dem –

RITA. Ja, skulde vi ikke få nogen ned og hjælpe dem?

ALLMERS (*hård og vred*). Hjælp dem, som ikke hjalp Eyolf!

Nej, lad dem bare forgå, – ligesom de lod Eyolf forgå!

RITA. Å, du må ikke tale så, Alfred! Ikke tænke så!

ALLMERS. Jeg kan ikke tænke anderledes. Alle de gamle rønnerne bør rives ned.

RITA. Og hvad skal der så bli' af de mange fattige mennesker?

ALLMERS. De får ty andetsteds ben.

RITA. Og børnene da?

ALLMERS. Kan det ikke være så omtrent det samme. hvor de går til grunde?

RITA (*stille, bebrejdende*). Du tvinger dig selv til slig en hårdhed, Alfred.

ALLMERS (*heftig*). Det er min *ret* at være hård herefter! Min pligt også!

RITA. Din pligt?

ALLMERS. Min pligt imod Eyolf. Han må ikke ligge uhævet. Kort og godt, Rita! Som jeg siger dig! Tænk over den sag. Få hele stedet dernede jævnet med jorden, – når jeg er borte.

RITA (*ser dybt på ham*). Når du er borte?

ALLMERS. Ja, for så har du da i alt fald *noget* at fylde livet ud med. Og det må du ha'.

RITA (*fast og bestemt*). Det har du ret i. Det må jeg. Men kan du gætte, hvad jeg vil ta' mig til, – når du er borte?

ALLMERS. Nå, hvad er det da?

RITA (*langsomt, besluttet*). Så snart du er rejst fra mig, går jeg ned til stranden og får alle de fattige, forkomne børn med mig her op til vort. Alle de uskikkelige gutterne –

ALLMERS. Hvad vil du gøre med dem her?

RITA. Jeg vil ta' dem til mig.

ALLMERS. Vil du?

RITA. Ja, det vil jeg. Fra den dag, da du er rejst, skal de være her, allesammen, – som om de var mine egne.

ALLMERS (*oprørt*). I vor lille Eyolfs sted!

RITA. Ja, i vor lille Eyolfs sted. De skal få bo i Eyolfs stuer. De skal få læse i hans bøger. Få lege med hans småsager. De skal skiftes til at sidde på hans stol ved bordet.

ALLMERS. Dette her er jo det rene vanvid at høre på! Jeg véd ikke det menneske i verden, som er mindre skikket til sligt noget, end du.

RITA. Så får jeg opdrage mig til det. Oplære mig. Opøve mig.

ALLMERS. Hvis det er dit ramme alvor, – alt det, du der siger, så må der være foregået en forvandling med dig.

RITA. Det er der også, Alfred. Det har *du* sørget for. Du har skabt en tom plads indeni mig. Og den må jeg prøve på at fylde ud med noget. Noget, som kunde ligne en slags kærlighed.

ALLMERS (*står en stund tankefuld; ser på hende*). I grunden har vi ikke gjort meget for de fattige folk dernede.

RITA. Vi har ingenting gjort for dem.

ALLMERS. Knapt nok tænkt på dem engang.

RITA. Aldrig tænkt på dem i medfølelse.

ALLMERS. Vi, som havde «guldet og de grønne skoge» –

RITA. Vi havde lukkede hænder for dem. Og lukkede hjerter også.

ALLMERS (*nikker*). Så det er jo måske nok så rimeligt alligevel, at de ikke satte livet på spil for at redde lille Eyolf.

RITA (*sagte*). Tænk dig om, Alfred. Er du så sikker på, at – at vi selv havde vovet det?

ALLMERS (*uroeligt afvisende*). Men tvil da aldrig på *det*, Rita!

RITA. Å, vi er jordmennesker, du.

ALLMERS. Hvad tænker du egentlig, at du vil gøre for alle de forkomne børnene?

RITA. Jeg får vel nærmest prøve på, om jeg kunde mildne – og forædle deres livsskæbne.

ALLMERS. Kan du *det* gøre, så har ikke Eyolf været født forgæves.

RITA. Og er ikke taget fra os forgæves heller.

ALLMERS (*ser fast på hende*). Vær klar over én ting, Rita. Det er ikke kærlighed, som driver dig til dette her.

RITA. Nej, det er det ikke. I alle fald ikke endnu.

ALLMERS. Nå, hvad er det så egentlig?

RITA (*halvt undvigende*). Du har jo så ofte talt med Asta om det menneskelige ansvar –

ALLMERS. Om bogen, som du haded.

RITA. Jeg hader den bogen endnu. Men jeg sad og hørte på, når du fortalte. Og nu vil jeg prøve mig videre frem selv. På *min* måde.

ALLMERS (*ryster på hodet*). Det er ikke for den ufærdige bogens skyld –

RITA. Nej, jeg har en grund til.

ALLMERS. Hvilken da?

RITA (*sagte, tungsindigt smilende*). Jeg vil smigre mig ind hos de store, åbne øjnene, ser du.

ALLMERS (*slæet, fæster blikket på hende*). Kanske jeg kunde få være med? Og hjælpe dig, Rita?

RITA. Vilde du det?

ALLMERS. Ja, – hvis jeg bare vidste, at jeg kunde.

RITA (*nøgende*). Men så måtte du jo bli' her da.

ALLMERS (*sagte*). Lad os forsøge, om ikke det kunde gå.

RITA (*neppe hørsligt*). Lad os det, Alfred.

(*Begge tier. Derpå går Allmers hen til stangen og hejser flaget helt op. Rita står ved lysthuset og ser stille på ham.*)

ALLMERS (*kommer fremover igen*). Det vil bli' en tung arbejdsdag foran os, Rita.

RITA. Du skal se, – der vil falde søndagsstilhed over os en gang imellem.

ALLMERS (*stille, bevæget*). Da fornemmer vi åndernes besøg, kanske.

RITA (*hviskende*). Åndernes?

ALLMERS (*som før*). Ja. Da er de kanske om os, – de, som vi har mistet.

RITA (*nikker langsomt*). Vor lille Eyolf. Og din store Eyolf også.

ALLMERS (*stirrer frem for sig*). Kan hænde, vi endnu engang imellem, – på livsvejen – får se ligesom et glimt af dem.

RITA. Hvor hen skal vi se, Alfred –?

ALLMERS (*fæster øjnene på hende*). Opad.

RITA (*nikker bifaldende*). Ja, ja, – opad.

ALLMERS. Opad, – imod tinderne. Mod stjernerne. Og imod den store stilhed.

RITA (*rækker ham hånden*). Tak!